

Az Egyház kinyújtott karja

Születésnap beszélgetés
Cserhádi Ferenc püspökkel

Cserhádi Ferenc, a külföldi magyarok lelkipásztori ellátásával megbízott püspök nemrég ünnepelte 75. születésnapját. XVI. Benedek pápa tizenöt évvel ezelőtt, 2007. június 15-én nevezte ki püspökké. Regényes életéről, emlékeiről és jövőbeli terveiről beszélgettünk.

– A Szatmár megyei kétezer-ötszáz lelkes romániai Túrterebesről származik. Ez egy alig település, amely tizenhét év leforgása alatt három püspökkel ajándékozta meg az Egyházat. Ennyire áldott hely a szülőföldje?

– A Jóisten biztosan letekintett Túrterebesre, mert néhány esztendő alatt három püspököt is meghívott onnan erre a szolgálatra: Reizer Pált, a rendszerváltás utáni első szatmári püspököt, majd Schönberger Jenőt, a jelenlegi szatmári püspököt, és úgy látszik, engem is megtalált a nyugati végeken a Szentlélek. Túrterebes egy hagyományosan vallásos falu, sváb származású magyar családokkal. A vallás nagyon meghatározó volt gyerekkoromban, az egyházközségben és a családokban is. Nagyon jó papjaink voltak.

(Folytatás a 9. oldalon)

Fotó: Lambert Attila

Béke és
vigasztalás
Bátor Botond
pálos szerzetes
biblikus jegyzete
4. oldal

Újmisési papok
a hivatásról
6-7. oldal

A veszprémi
várnegyed
felújítási
munkálatai
11. oldal

„Mindennek forrásánál a kegyelem van”

A 70 éves Erdő Pétert köszöntötték az esztergomi bazilikában

Hálaadó szentmisén köszöntötték június 22-én az esztergomi bazilikában Erdő Péter bíborost, prímást hetvenedik születésnapja alkalmából. A homíliát Süllei László érseki általános helynök, kánonok mondta.

Az ünnepi eseményen jelen voltak a Magyar Katolikus Püspöki Konferencia (MKPK) tagjai, az Esztergom-Budapesti Főegyházmegye papjai, munkatársai, valamint a magyar politikai és közélet képviselői, köztük Kövér László, az Országgyűlés elnöke, Semjén Zsolt miniszterelnök-helyettes, Soltesz Miklós, a Miniszterelnökség egyházi és nemzetiségi kapcsolatokért felelős államtitkára, Varga Zs. András, a Kúria elnöke, valamint Áder János volt köztársasági elnök.

(Folytatás az 3. oldalon)

Fekete Madonna-zarándoklat

A békéért és a lengyel-magyar barátságért

A Misszió Tours szervezésében négynapos buszos zárandoklat indult június 20-án Budapestről és Erdélyből Krakkóba, majd Czestochowába a Fekete Madonnához, imádkozva a békéért és a sok évszázados lengyel-magyar barátság megerősödéséért.

A lengyelországi buszos zárandoklatra Erdélyből és a magyar fővárosból is indultak csoportok, összesen több mint kétszáz résztvevővel.

Budai László, a Misszió Tours vezetője még Budapesten a sajtó képviselő-

inek úgy fogalmazott: „Most, hogy országaink közvetlen környezetében háború dúl, a lengyel-magyar barátság és a sok évszázados múltra visszatekintő kapcsolatok megerősítésére, újjáéledésére nagyobb szükség van, mint valaha. Az elmúlt hónapokban sokan már temetni akarták a lengyel-magyar barátságot, s igaz, vannak megbeszélőnivalóink. Mi, zárandokok a magunk részéről annyit tehetünk, hogy itt vagyunk, indulunk Krakkóba és Czestochowába imádkozni a békéért és a két nemzet keresztény alapokon nyugvó barátságáért.”

(Folytatás az 5. oldalon)

Az őszinteséget állítsuk a munkánk középpontjába!

Marton Zsolt püspök
a családok világtalálkozójáról

Rómában június 22. és 26. között tartották a Családok X. Világtalálkozóját A Világiak, a Család és az Élet Diskasztériuma, valamint a Római Egyházmegye szervezésében. Marton Zsolt váci megyéspüspök, a Magyar Katolikus Püspöki Konferencia (MKPK) Családiügyi Bizottságnak elnöke egy tizenegy tagú magyar küldöttség élén vett részt az eseményen. A rendezvény tapasztalatairól kérdeztük az Örök Városban.

– Ezzel a találkozóval világszerte véget ért az Amoris laetitia-családév. Milyen események és hatások kapcsolódnak ehhez az esztendőhöz a magyar Egyházban?

– Elődöntőtől, Bíró László nyugalmazott katonai ordináriustól 2020 őszén vettem át az MKPK Családiügyi Bizottságának vezetését. Ekkorra a koronavírus-járvány elérte Magyarországot is, így 2021 végéig élő események nem is nagyon voltak. Erdő Péter bíboros úrral ugyanakkor fontosnak tartottuk, hogy szimbolikusan országosan megnyissuk az Amoris laetitia-családévet.

Erre tavaly tavaszszal, Szent József ünnepéhez kapcsolódóan került sor Budapesten, a józsefvárosi Szent József-plébániatemplomban. A pandémia miatti szigorú lezárások okán talán, ha tizenlehetett ott a templomban, a többiek csak online tudtak bekapcsolódni az ünnepi szentmisébe. Egyházmegyei szinten is megnyitották az esztendőt, így például a püspöki konferencia elnöke, Veres András megyéspüspök is Győrben.

(Folytatás a 8. oldalon)

ISSN 0133-1205

2027

9 770133 120548

„A ráncok az érettség jelei, ne nyúljatok hozzájuk!”

Június 8-án az általános kihallgatás keretében tartott katekézisében, melyet az utóbbi hetekben az időseknek szentel, a Szentatyja arra emlékeztetett, hogy az idősek küldetése megszabadítani bennünket a jövő technokrata illúziójától, és emlékeztetni Isten hazaváró, gyengéd szeretetére. Elmékedésének alapját Jézusnak Nikodémussal folytatott párbeszéde (Jn 3,3-6) adta. Ferenc pápa katekézisének fordítását olvashatják.

Kedves testvéreim, jó napot kívánok!

Az evangéliumok legjelentősebb idősebb alakjai közé tartozik Nikodémus – a zsidók egyik vezetője –, aki meg akarta ismerni Jézust, de titokban, éjszaka ment el hozzá (vö. Jn 3,1-21). Jézus Nikodémussal folytatott párbeszédében Jézus kinyilatkoztatásának és megváltó küldetésének lényege fogalmazódik meg, amikor azt mondja: „Mert úgy szerette Isten a világot, hogy egymagáért Fiát adta, hogy aki hisz benne, el ne vesszen, hanem örökké éljen” (Jn 3,16).

Jézus azt mondja Nikodémusnak: ahhoz, hogy „láthassa az ember Isten országát, felülről kell születnie” (vö. Jn 3,3). Nem arról van szó, hogy újból meg kell születnünk, hogy megismételjük a világra jövetelünket, remélve, hogy az új reinkarnáció egy jobb élet lehetőségét nyitja meg előttünk. Ez az ismétlés értelmetlen. Megfosztaná minden értelmétől a leélt életet, eltörölné, mintha egy sikertelen kísérlet, egy lejárt érték, egy elveszthető semmiség lenne. Nem, nem arról, nem az újbóli megszületésről beszél Jézus: másról van szó. Ez az élet értékes Isten szemében: az ő gyengéden szeretett teremtményeiként azonosít bennünket.

A „felülről való születés”, mely lehetővé teszi számunkra, hogy „belépünk” Isten országába, a Lélekben való megszületés, a vizeken való átkelés az Isten szeretetével kien-gesztelt teremtés ígérének földjére.

Felülről való újjászületés, Isten kegyelmével. Nem újbóli fizikai újjászületés.

Nikodémus félreérti ezt a születést, és öregségét hozza fel érvként annak lehetetlenségére: az ember elkerülhetetlenül megöregszik, az örök fiatalság álma végleg szertefoszlik, az időben minden születés elsorvadásba torkollik. Hogyan lehet elképzelni olyan sorsot, amelynek születési formája van? Nikodémus így gondolkodik, és nem képes megérteni Jézus szavait. Mit jelent ez az újjászületés, mi ez?

Nikodémus ellentétése igen tanulságos számunkra. Sőt, Jézus szavának fényében visszajára fordíthatjuk, hogy felfedezzük az öregség egyik küldetését. Az öregség ugyanis nemhogy nem akadály a felülről való születésnek, amelyről Jézus beszél, hanem a megfelelő életszakasz arra, hogy megvilágítsa azt, és megszabadítsa az elveszett reményként való félreértéstől. Korunk és kultúránk, mely aggasztóan hajlik arra, hogy a gyermek születését az emberi

lény egyszerű termelésének és biológiai reprodukciójának tekintse, az örök fiatalság mítoszát mint a romolhatatlan test – kétségbeesett – rögeszméjét ápolja. Az öregséget ugyanis – sok tekintetben – megvitt az emberek. Mert cáfolhatatlan bizonyítékot hordoz e mítosz feladásához, mely szívesen visszavinné az anyaméhbe, hogy testben örökké fiatalok legyünk.

A technológia minden tekintetben vonzódik ehhez a mítoszhoz: miközben várjuk, hogy legyőzhessük a halált, életben tarthatjuk testünket gyógyszerekkel és kozmetikumokkal, melyek lassítják, leplezik, eltüntetik az öregedést.

Természetesen egy dolog a jólét, és másik a mítosz táplálása. Nem tagadható azonban, hogy a kettő összekeverése egyfajta mentális zavart okoz. A jólét összekeverése az örök fiatalság mítoszával táplálásával. Annyi mindent megtesznek az emberek annak érdekében, hogy visszanyerjék ezt a fiatalságot: számtalan szépítőszert, rengeteg plasztikai műtét, csak hogy fiatalnak tűnjenek. Egy bölcs olasz színész, Magnani szavai jutnak eszembe; amikor azt mondták neki, hogy el kellene távolítani a ráncait, ő azt válaszolta: „Ne, ne nyúljanak hozzájuk! Sok-sok év kellett, hogy megszerezsem őket: ne nyúljanak hozzájuk!” Bizony, a ráncok a tapasztalat jelei, az élet jelei, az érettség jelei, a megtett út jelei. Ne nyúljatok hozzájuk, hogy fiatalok legyenek, mert csak látszólag lennétek fiatalok: ami számít, az az egész személyiség, ami számít, az a szív, és a szív megmarad a jó bor fiatalságával, mert minél öregebb a bor, annál jobb.

A halandó testben való élet gyönyörű „befejzettség”: mint egyes műalkotások, melyeknek éppen befejzettségükben van egyedi varázsa. Mert a földi élet „kezdés”, nem befejezés: pontosan így jövünk a világra, mint valódi emberek, akik haladnak a korról, de örökké valódiak. De a halandó testben élt élet túlságosan szűk tér és idő ahhoz,

hogy létezésünk legértékesebb részét érintetlenül őrizzük és beteljesítsük az e világi időben. A hitnek, mely befogadja az evangéliumi igehirdetést Isten országáról, melyre rendeltettünk, rendkívüli első hatása van, mondja Jézus. Lehetővé teszi, hogy „lássuk” Isten országát. Képesse válnunk arra, hogy valóban meg-lássuk a reményünk beteljesedésére utaló számos jelet mindabban, ami életünkben Isten örökkévalóságára szóló rendeltetésünk jegyét viseli magán.

A jelek az evangéliumi szeretet jelei, melyeket Jézus sokféleképpen megvilágított. És ha „látjuk” őket, akkor „be is léphetünk” az országba, a Lélek fuvallatával, az új életet adó vízen keresztül.

Az öregség olyan állapot, amely sokunk számára megadatik, és amelyben a felülről való születés csodája mélyen átélhető és az emberi közösség számára hitelessé tehető: nem az időbeli születés iránti nosztalgiát, hanem a végső rendeltetésünk iránti szeretetet közvetíti. Ebből a szempontból az öregségnek egyedülálló szépsége van: az Örökkévaló felé haladunk.

Senki sem térhet vissza az anyaméhbe, technológiai és fogyasztói pótlékok révén sem. Ez nem ad bölcsességet, nem ad megtett utat, ez messzertérség. Szomorú lenne, még ha lehetséges lenne is ez a visszatérés. Az idős előre megy, az idős a cél felé, Isten mennyei otthona felé halad, az idős az élete során megélt bölcsességgel járja az útját. Az öregség ezért különleges idő, hogy megszabadítsuk a jövőt

a biológiai és robotikus túlélés technokrata illúziójától, de mindenekelőtt azért, mert megnyit Isten teremtő és életadó méhének gyengédsége előtt. Itt szeretném kiemelni ezt a szót: az öregek gyengédsége. Figyeljétek meg egy nagypapát vagy nagymamát, ahogyan az unokáira néznek, ahogyan megsimogatják őket: az a gyengédség, mely mentes minden emberi megpróbáltatástól, amely legyőzte az emberi megpróbáltatásokat, és képes ingyenesen adni a szeretetet, a másikkal való szerető közelséget. Ez a gyengédség nyitja meg az ajtót Isten gyengédségének megértéséhez. Ne felejtjük el, hogy Isten Lelke közelség, együttérzés és gyengédség. Isten ilyen, ő meg tud simogatni. Az öregség pedig segít megérteni Istennek ezt a dimenzióját, a gyengédséget. Az öregség különleges idő arra, hogy megszabadítsuk a jövőt a technokrata illúziótól, Isten gyengédségének az ideje, aki teremt, utat teremt mindannyiunk számára. Adja meg a Lélek, hogy újra felfedezzük az öregség küldetését, mely kibékíti bennünket a felülről való születéssel! Így gondolunk az öregségre, de aztán feltesszük a kérdést: hogyan lehetséges, hogy a leselejtezés mostani kultúrája az öregek kidobása mellett dönt, mert hasztalannak tartja őket? Az idősek a jövő hírnökei, az idősek a megélt élet bölcsességének hírnökei. Menjünk előre, és figyeljünk az idősekre!

Fordította: Tőzsér Endre SP
Fotó: Vatican.va

A feltámadás tanúi

Lelkigyakorlat a Győri Egyházmegye pappainak

Június 20 és 23. között lelkigyakorlatra hívták a Győri Egyházmegyében szolgáló papokat a Brenner János Hittudományi Főiskola és Papnevelő Intézetbe. Az elmékedéseket Kálmán Peregrin OFM pasaréti plébános vezette.

A húsvéti jelenetekre keresztül szemléltük a feltámadás tanúit, a személyeket, a találkozásokat, de akár a tárgyakat is – elevenítette fel a lelkigyakorlat fő irányvonalát a ferences szerzetes. – Azt próbáltam láttatni, hogy az életünkben a feltámadás tapasztalataival való találkozásból hogyan teremhet gyümölcs, hogyan leszünk mi magunk is a feltámadás tanúivá, hogyan részesei a feltámadás eseményeiből. Arra vállalkoztam, hogy a papi életnek azokat a nagyon alapvető pontjait segítsen felfrissíteni, leporolni, amelyek mindenki számára egyértelműek. Mindezt azért, hogy a paptestvérek jobban tudjanak élni az Egyház által elénk tárt eszközökkel, amelyekkel a saját üdvösségünket és Isten népének üdvösségét is építjük.

A Győri Egyházmegyében szolgáló lelkipásztorok lelki töltekezését házigazdaként Bognár István, a győri szeminárium spirituális segítője.

A lelkigyakorlat egy elengedhetetlenül fontos dolog, nemcsak a papok és szerzetesek, de a civil emberek életében is – hangsúlyozza István atya, aki szerint meg kell találni a módját, hogy időnként letegyünk minden földi dolgot, hogy elvonulhassunk a pusztába, ahogyan Jézus is tette.

Azért jó, hogy bentlakásos ez a lelkigyakorlat, mert lehetőségük van a részt vevő papoknak arra,

hogy kilépjenek a mindennapok mókuskerekéből. Itt azok a problémák is a felszínre jöhetnek, amelyek a sűrű hétköznapokban nem kerülnek elő. Aki igazán lelkigyakorlatozik, azt is észreveszi, hol vannak azok a pontok, ahol változtatni kell. Ilyenkor ki kell zárni a külvilágot és egészen az Istennel való létünkkel kell megújulni – fogalmazott István atya, és elmondta azt is, hogy a lelkigyakorlat minden napjának megvolt a maga jelentősége: az első nap inkább a ráhangolódásról szólt, a második nap a szentségimádásra fókuszáltak az elmékedések, a harmadik nap a bűnbánat volt, míg az utolsó az imaélet állt a középpontban.

Mindegyik elmékedés egy feltámadási jelentéshöz kötődött, s abból kiindulva a liturgikus élet, a szentmise, a bűnbánat, a gyónás-gyónatás, tehát minden fontos papi kérdés sorra került. „Elmélyült lelkületű volt ez a négy nap és teológiai is a magasságokba emelt. Peregrin atya sok gyakorlati példát felhozott, ez különösen is tet-szett” – összegezett a győri szeminárium spirituálisja.

Az atyák a Te Deum eléneklésével adták hálát a kegyelmekért. A lelkigyakorlat zárónapja Keresztelő Szent János születésének ünnepére esett. A déli napközi imaóra, amely a négy nap közös záróimádsága is volt, olvasmányával és válaszos énekével mintegy útravalóként szolgálhatott a résztvevőknek:

„Ezt mondja az Úr, aki már anyám méhétől fogva szolgáljává tett: A nemzetek világosságává tettelek, hogy üdvösségem eljusson a föld határáig” (Iz 49, 5-6).

Forrás és fotó: Győri Egyházmegye

A kevesebb több

Papi lelkigyakorlatot tartottak Vácon

A Váci Egyházmegye tizenkét papja lelkigyakorlaton vett részt június 13. és 17. között a váci Althann Vendégház és Konferenciaközpontban Martos Levente Balázs, a Központi Papnevelő Intézet rektora vezetésével. A papok többsége Vác környékéről érkezett, de volt köztük olyan is, aki egyenesen a perui őserdőből. Az alábbiakban Csák András plébániai kormányzó beszámolóját olvashatják.

Levente atya a rendelkezésre álló pár nap során Szent Ignác módszereinek szellemében vezetett minket a Jézussal való elemlyültebb találkozásra.

A résztvevők közül többen is megállapították, hogy ez a hét más volt, mint a korábban megszokott lelkigyakorlatok. Mindenekelőtt abban különbözött, hogy viszonylag kevesen, „apostoli” létszámban voltunk jelen, de a kisebb létszám egyáltalán nem volt hátrány, mert a személyességet is jobban lehetővé tette.

A résztvevők közös meg-egyezőssel szilenciumot – közös csendet – tartottak, így az imádságon kívül naponta csak egy alkalom volt a megszólalásra.

Ez súlyt és mélységet adott annak, amit ki akartunk mondani. Ezekben a személyes „megosztási” alkalmakon szabály volt a „no comment”, vagyis nem szólhattunk bele és nem is szólhattunk hozzá ahhoz, amit a másik mondott, továbbá nem is árulhattuk el, mi hangzott ott el. Annyit azonban elárulhatok, hogy meglepő mély-

ségek tárultak fel a résztvevők lelkéből és emlékeiből.

Hálások voltunk Levente atyának azért, hogy „a kevesebb több” szellemében nem tartott hosszadalmas, kifejtésekkel túlterhelt előadásokat, hanem viszonylag kevés szóval, elmékedő módon idézett föl egy-egy kiemelt szentírási jelenetet.

Különlegesség volt továbbá a naponta tartott Szent Ignác-i elmékedő imádság.

Az alkalmak során az előadásokban taglalt szentírási jeleneteket elképzeltük, és behelyeztük magunkat azokba. Levente atya azzal tette követhetővé ezt az imádságot, hogy nem hagyta gondolatainkat

csendben elkalandozni, hanem folyamatosan rövid útmutatásokkal és kérdésekkel látott el, amelyek gondolatainkat terelték.

A zárónapon aztán feloldódott a szilencium, és jó hangulatú beszélgetésen vettünk részt Marton Zsolt püspök atyával a püspökségen, ahol a közös szentmiseket is tartottuk.

Forrás és fotó: Váci Egyházmegye Csák András

Mindennek forrásánál a kegyelem van

A 70 éves Erdő Pétert köszöntötték az esztergomi bazilikában

(Folytatás az 1. oldalról)

Veres András a Magyar Katolikus Püspöki Konferencia tagjainak nevében mondta el köszöntőjét. A testület elnöke emlékeztetett, hogy az ősegyház tapasztalatának igényéből fogalmazódott meg Szent Pál apostol kijelentése: a püspök legyen feddhetetlen, megfontolt, józan, tisztességes, vendégszerető, tanításra alkalmas. „Mí, püspökök, akik küldetést kaptunk erre az apostoli szolgálatra, nap mint nap érezzük, hogy korunk oly sokféle kihívásának kellene megfelelnünk, amelyeknek beteljesítésére valószínűleg egyetlen ember sem képes, így mi sem” – fogalmazott. Felelevenítette, hogy tizenévesen látott a pannonhalmi apátság ebédlőjének falfestményén egy feliratot, amelyet, ha felidézt, mindig megnyugtatja: Non omnia possumus omnes, vagyis Senki nem képes mindenre. A gondviselő Isten viszont az egyéneknek olyan sokféle képességet adott, amelyek birtokában együttesen sokkal nagyobb eredményeket tudnak elérni, mint külön-külön, önmagukban.

Az MKPK elnöke szerint mindenkinek szüksége van segítőkre: „A püspökök számára a papok és az elkötelezett világi munkatársak azok, akik emberi képességeink hiányosságát pótolni tudják. De ilyen segítők a püspöktestvérek is, akik hozzánk hasonlóan rendkívüli kihívásokkal szembesülnek nap mint nap.

Ugyanakkor sajátos karizmatika is adott a szolgálatra meghívó Isten.”

Veres András emlékeztetett arra, hogy a bíboros tíz éven át volt a Magyar Katolikus Püspöki Konferencia elnöke, mely időszakban megtapasztalták és ma is érzik „készségét, amellyel kész segíteni a közösség munkáját, s amely révén a mostani nehéz időkben is szeretné jól végezni Krisztustól kapott feladatát”. A győri megyéspüspök kiemelte továbbá, hogy büszkeséggel tekintenek Erdő Péter bíborosi szolgálatára is, amelyet az egyetemes Egyház javára végez a mindenkor pápa segítségével, mely tapasztalatok gazdagítják a püspöki konferencia munkáját is.

„E sokrétű feladat végzése közben biztosan erősödik annak még mélyebb belátása is, amit püspökké szentelésekor jelmondatul választott: »Kezdetben nem volt más, csak a kegyelem.« Mert mindennek forrásánál a kegyelem van, amely segíti az embert szolgálata eredményes végzésében” – zárta köszöntőjét Veres András, az MKPK elnöke.

Az Esztergom-Budapesti Főegyházmege papsága és hívei nevében Urbán Gábor atya köszöntötte a hetvenéves bíborost. A rákosszentmihályi Szent Mihály-templom plébánosa kiemelte a főpásztor emberségét és atyai gondoskodását: felidézte, hogy segítséget nyújtott a rossz anyagi körülmények között élő papoknak,

illetve az otthonukban és a kórházakban szenvedő beteg testvéreknek. Semmi nem kerülte el a figyelmét, szeretettel gondoskodott róluk, és imádkozott értük.

„Zorán számát dúdolom: »Száz évig élünk, vagy még tovább...« Igen, az ember szeretné életét meghosszabbítani, és valamiképp bele van kódolva még a slágerbe is az az alapvető gondolat, érzés, igazság, amely hitünkéből, Krisztus feltámadásának hitéből nyeri a forrását. Szeretnénk élni még tovább. Van bennünk egy nagyobb távlat” – kezdte Süllei László érseki általános helynök – aki húsz éve szolgál a primási palotában a főpásztor mellett – személyes hangvételi szentbe-

szédét az Erdő Péter főcelebrálásával bemutatott szentmisén. Süllei László szólt az idő múlásáról, mely félelemmel tölt el bennünket, de hangsúlyozta: „A mai ünnep mégis az örömteli távlatot erősíti bennünk. Ehhez a magasabb perspektívához kapunk ma egy kis segítséget” – fogalmazott, majd felidézt egy régi emléket a főpásztorral kapcsolatban: „A 2002. december 7-ét megelőző napon, péntek délután Paskai László bíboroshoz érkezett vendégségbe Erdő Péter, a rektor (1998 és 2003 között a Pázmány Péter Katolikus Egyetem rektora – a szerk.), a püspök – mint korábban többször is, amikor egy jogi véleményt, egy kongregáció vagy a mai helyes megnevezés alapján a dikasztériumok számára jelentést kellett készíteni. Jött a jogász, akinek könyveit ismertük, akivel egyetemi rektori feladatai miatt sokszor találkoztunk. Akkor még nem lehetett tudni, miért is vezetem fel az egyik főpásztort a másikhoz. II. János Pál pápa 2002. december 7-én nevezte ki egyházmegyénk 83. főpástorává, aki lassan húsz éve tartja ezt a pástorbotot.”

Süllei László emlékeztetett, hogy Erdő Péter bíboros a székfoglaló szentmiséjén így fogalmazott: „Az alapvető kérdés: mit tehetünk most együtt, hogy Krisztus szeretetének és békéjének műve bennünk és a világban előrehaladjon?”

„Húszéves kérdés, és erre húsz éve keressük a választ olykor látható, olykor láthatatlan formában; maradandót alkotva, olykor műlelkesítve – mutatott rá a szónok, hozzátéve, már a kérdés is bátorságra vall, mert nem fél megmutatni a világnak az üdvösséghez vezető utat. „A kegyelem szavára épülő élet bontakozik ki előttünk a bíboros szolgálatában” – fogalmazott az általános helynök.

A helynök főpásztori tevékenységén túl méltatta Erdő Péter jogász és teológiai munkáját, amely a kánonjogász-hallgatók generációi számára szolgáltat útmutatásul.

Süllei László a szentbeszéd végén átadta Erdő Péter bíborosnak az érsekség ajándékát, amit a munkatársak készítettek számára: egy könyvet, amelynek lapjaira sokan jegytek köszönetet, gratulációt. „Csak ez az egyetlen kötet készült belőle, mert személyes, egyedi. A városmisszió képei, a vizitáció fotói, az Eucharisztikus Kongresszus képei mellett az egyházmegye történetét is követi” – mondta Süllei László.

Erdő Péter bíboros, primás június 25-én tölti be hetvenedik életévét. Negyvenhét esztendeje szentelték pappá, húsz éve áll az Esztergom-Budapesti Főegyházmege élén.

Zsuffa Tünde/
Esztergom-Budapesti Főegyházmege
Fotó: Mudrák Attila

Meghívott és megtartott érdemünk nélkül

Spányi Antalt és évfolyamtársait 46 éve szentelték pappá

Június 20-án a budapest-felsővízvárosi Szent Anna-templomban pappá szentelésük 46. évfordulóját ünnepelték az esti szentmise keretében Spányi Antal székesfehérvári megyéspüspök és paptársai: Nyíri Róbert bajnai plébános; Kovács Jenő, a Kaposvári Egyházmegye nyugalmazott plébánosa; Jánosa Domokos, a budapesti Szent Anna-templom plébánosa és Spick Károly, a templom kisérgátó lelkésze.

Spányi Antal a szentmise elején elmondta, pappá szentelésük évfordulóján együtt akartak hálát adni a Jóistennek, megköszönni a meghívást. Együtt könyörögnek az „elkövetkezendőkért” és a papi hivatásokért.

A Királyok második könyvéből vett olvasmány megtérésre buzdított, az atyáknak adott és a proféták által megerősített parancsok megtartására. A nép azonban, mint hallottuk, nem engedelmeskedett az Úrnak, elvetette a szövetséget. Szent Máté könyvéből az evangélium a szálla és a gerenda metaforájával helyes önismeretre és önkritikára hívott a mások felett való ítélkezés helyett.

Hálát adni jöttünk és hogy könyörögjünk új hivatásokért, hiszen Isten népének szüksége van papokra, méghozzá jó papokra – kezdte szentbeszédét a püspök. – Hála legyen Istennek, hogy meghívott bennünket és meg is tartott érdemünk nélkül. Néhányan, kilencünk közül már az örök liturgia részesei reményünk sze-

rint, de mi még itt vagyunk. Egyikünk a Kaposvári Egyházmegyében, egy közülünk a Székesfehérvári Egyházmegye papjaként, négyen pedig az Esztergom-Budapesti Főegyházmege papjaként törekszünk arra, hogy tegyük a dolgunkat a hívekért és Isten országáért. Egy hiányzik közülünk (Kocsis István – a szerk.), aki papi feladatát teljesíti: hittanosaival táborban van. A püspök megemlékezett hivatásuk kezdetéről, a papi példaképek inspiráló hatásáról. Mint mondta: „A jó papokat Isten felhasználta arra, hogy bennünket a papság útjára hívjon. Ezek a papok éltek a hitet: életükkel, szavukkal, tanításukkal tanúságot tettek Jézusról, és sok lelket vezettek az üdvösség útján. Helytálltak a különösen nehéz időkben, az üldözések idején is. Vállalták a kitalásitottságot Krisztusért. Vonzó példák voltak ők előttünk.”

Ma is nehéz az Egyház és a papok élete – folytatta homíliáját a püspök. – Kevés a pap, kevesen hallják meg az Úr hívó szavát, így nem is adják oda neki az életüket. Akik megpróbálják járni az utat, sokszor elfáradnak, sikertelennek érzik az életüket, kiégnek, és más terveket kezdenek elszőni saját maguknak megtartott életükről. Mindig vannak, akik meghátrálnak, akik azt érzik, hogy őket mégis valami más útra hívja az Isten. Pedig tudjuk, és ők is tudják: aki kezét az eke szarvára tette, ne nézzen hátra.”

Spányi Antal beszélt a papi és szerzetesi élet mellett kitartók örömről, kiegyensúlyozottságáról, boldogságáról; azokról, akik ki tudják mondani keresztjeik és kudarcuk ellenére az apostollokkal: „Uram, hová mennék nélküled, az örök élet ígéri nálad vannak.”

Példaként említette Szent II. János Pál pápát is, akinek Isten volt a szíve gazdasága. Ez a hite által áradt a világra akkor is, amikor péteri szolgálatát kezdte, és mint Isten atlétája jelent meg a világ előtt; és akkor is, amikor az emberi nyomorúság eluralkodott rajta, és már egy szót sem tudott kimondani.

Majd arra buzdított a püspök, hogy méltó módon szeressük és tiszteljük a papi életet választókat, a hivatásban kitartókat; imádkozunk értük, kérjük számukra mindazokat a kegyelmeket, melyekre szükségük van. Hálát adott azért, hogy az ő évfolyamukból mindenki megmaradt az Úr szőlőjében, közülük senki nem próbált pályát módosítani, mindenki tehetsége és adottsága szerint ott, ahova a Jóisten helyezte, a küldetését igyekezett teljesíteni. Adjon az Úr szent papokat, akik hálának a hivatá-

sukért, és örvendezve hűségesek az őket meghívóhoz! Adja az Ur, hogy hozzájuk tartozhassunk mi is! – kérte végül a püspök.

A szentmisében imádkoztak elhunyt társaikért is. Az egerbaktai születésű Mata Sándor a Székesfehérvári Egyházmegyében szolgált, sokáig kereste a papság felé vezető utat, idősebb volt náluk. Varga Lajos Dunakilitiből származott, Esztergom-Szentgyörgymezőn volt plébános, 61 éves korában hunyt el szívelégtelenségben. Németh János kanonok az esztergomi székesegyház plébánosa volt, hetvenévesen halt meg két éve egy daganatós betegségben. Az évfolyamtársak 46 éve minden évben megtartják a közös ünnepet, bár különböző egyházmegyékben szolgálnak, és más egyházmegyékben volt a szentelésük is.

Az esztergomi szemináriumban tanultak mindannyian, és közülük többen együtt voltak katonák Lenti-ben és Nagyatádon. „Összetartó társaság voltunk – említette a püspök a szentmise után –, mindegyikünknek fontos a találkozás. A szentmisét közös vacsora szokta követni, ahol kötetlenül tudunk beszélgetni.” Minden évben másnál ünneplik az évfordulójukat, ami a helyet adó közönségnek is ünnep. A találkozások során mindig találunk valami olyat, amivel a saját pasztorációjukat tudják gazdagítani. „Ha a Jóisten megsegít, akkor hátha az ötvenedik évfordulót is együtt tudjuk ünnepelni.”

Vámosy Erzsébet
Fotó: Merényi Zita

A BIBLIA ÜZENETE

Béke és vigasztalás

Iz 66,10–14c; Lk 10,1–9

Olyan nehezen tudtam megragadni Isten országának közelségét az életben! Inkább egy gyermekkorom meséibe illő kép volt mindig a szemem előtt, ahogy Isten, valahol a messzeségében, de mégis közel, építgeti a maga országát, s aztán szép lassan egyre több polgára lesz. Hiába, hogy az Úr Jézus annyiszor beszélt róla, és az Egyház hagyománya is szépen definiálta, mit jelent igazán az Isten országa, nem érkezett el a szívembe.

Hosszú az út az értelem és a szívünk között. Eszünkkel még csak-csak megértjük alapvető hitigazságainkat, de ahhoz sok idő és hosszú út kell, hogy egész lényünket átjárja Jézus tanítása. Aztán egyszer csak leülünk egy padra, vagy éppen egy templomban, kápolnában térdepelünk, és csak ennyit mondunk: „Hogy lehet, hogy eddig nem értettem ezt a szót, mondatot vagy történetet? Pedig olyan egyszerű!”

„Elérkezett hozzátok az Isten országa!” – hallottuk a mai evangéliumban. Ott van benned, az élethez való hozzáállásban, az elfogadni tudásban, a megértésben, a türelemben, amikor képes vagy értékelni a másikat úgy, ahogy van. Egyszerűen magad sem tudod hogyan, csak azt látod, hogy minden másképpen történik, mint korábban. Béke van benned, mert valami egészen különös egységben látod az életet ott bent, a szíved, lelked mélyén.

Édesanyám áldozatos élete időskorára az ismeretlenség homályába burkolódott. Úgy tū-

nik, már nem ismer meg bennünket, a gyermekeket, a családját, bár itt-ott megmutatkoznak a felismerés jelei. Hogy ez az értelmében vagy inkább a szívében zajlik? Nem tudom, de azt hiszem, inkább ez utóbbi az igaz. Egyvalakit azonban mindig felismer, bármilyen állapotban van is időskori demenciája következtében. Amikor bátyám a nagymama képét megmutatja neki, édesanyám szeme felcsillan, és csak ennyit mond: „Anyu!” Valahol a szíve, a lelke mélyén egy szent életű, áldozatos, imádságos édesanya értelemmel fel nem fogható nyomot hagyott a lelkében, egész lényében. Kitérőmentesül! Ehhez hasonló megrendítő tapasztalat az imádsághoz való viszonya. Amikor elkezdődik, be tud kapcsolódni, ha időközönként elakad is. Ott maradt a lényében az Istennel való beszélgetés örökké tartó békéje.

Bár ilyen kitezőmentesen érkezene el hozzám Isten országa, hogy öntudatlanul is felszendüljön bennem a szeretet hangja, megértve az isteni, legmélyebb vigasztalás mindent felülmúló gazdagságát!

„Amint az anyja vigasztalja gyermekét, úgy vigasztallak én is titeket; Jeruzsálemben letek vigasztalást. Ennek láttán örülni fog szívetek; szonjtaitok, mint a fű, sarjadoznak. Szolgáinak az Úr megmutatja segítő kezét.” (Iz 66,13–14)

Bátor Botond OSPPE

GÖRÖGKATOLIKUS LELKISÉG

A Szent Liturgiáról (79.)

A Görögkatolikus Egyházban az úrszínváltás ünnepe a legnagyobb ünnepek közé tartozik. Augustus 6-án azt ünnepeljük, hogy Jézus a Tábor-hegyen színében átváltozott tanítványai előtt (Mk 9,2), vagyis emberségén átsugárzott az isteni dicsőség. Célja pedig az volt ezzel, amit az ünnepi kontákban így éneklünk: „hogy amidőn megfeszítettésedet látandják, értsék meg, hogy önként szenvedsz, és hirdesék a világnak, hogy te valóban az Atya kisugárzása vagy”. Erre az ünnepre a szentatyák olyan zsoltárversekből állították össze az antifónákat, melyek a dicsőségről vagy a hegyről szólnak.

Az első antifóna első verse: „Nagy az Úr, és igen dicséretes a mi Istenünk városában, az ő szent hegyén” (Zsolt 47,2). A zsoltáros Jeruzsálemet, illetve Sion hegyét dicsőíti, de a keresztény ember már az apostolok szemével értelmezheti, akik a Tábor-hegyen meglátták Jézus isteni dicsőségét. Az első antifóna második verse: „A te mennydörgéssel szóló forogtegen, villámlásaid tündöklötték a föld kerékességén” (Zsolt 76,19). Itt a zsoltáros a szolgálóból megszabadító Isten képét idézi. Mi pedig Krisztust szemlélhetjük benne, aki az úrszínváltáskor megközelíthetetlen fényben tündöklött. Azt, akiről az első antifóna harmadik verse így szól: „Ki világossággal mint könnyű körül vagy öltve” (Zsolt 103,2).

A második antifóna első verse – „Sion hegye észak oldalán a nagy király városa” (Zsolt 47,3) – folytatja az első antifóna gondolatát: a leghatalmasabb király, maga Isten lakozik a Sion hegyén. A Tábor hegyén pedig szintén a legnagyobb Úr nyilatkozott ki di-

csőségét. Ezért kérhetjük tőle az üdvösséget a refrénben: „Üdvözíts minket, Isten Fia, ki a hegyen színedben átváltoztál, énekelünk néked: Alleluja, alleluja, alleluja.” A második antifóna második verse abból a zsoltárból való, amely az ószövetségi üdvörtörténet nagy tetteit és tanulságait idézi fel. Ezek között írja a zsoltáros: az Úr „bevitte őket megszentelése hegyére, a hegyre, melyet ő jobbja szerzett” (Zsolt 77,54). Ime, tehát ismét a hegy, a megszentelés hegye, ami az úrszínváltás ünnepének fényében újszövetségi értelmezést kap. Az ott áradó isteni dicsőség kegyelmet árasztott az apostolokra, amiből minden hívó ember részesedhet. A második antifóna harmadik verse ismét Sionra irányítja a figyelmet: „Dicsőséges dolgok mondattak felőled, Isten városa” (Zsolt 86,3). A zsoltáros szerint Isten bármilyen más szentélynél jobban kedveli Siont, ahol az ő városa áll. Keresztény szemmel ugyanígy tekinthetünk a Tábor hegyére, ahol Jézus megmutatta tanítványainak istensége dicsőségét.

A harmadik antifónában újra megjelenik a hegy, Sion hegye: „Kik az Úrban bíznak, olyanok, mint a Sion hegye; nem fog ingadozni mindörökké” (Zsolt 125,1). A hegy szilárdsághoz hasonlítható az Úrban bízó ember. Ez pedig nemcsak az Ószövetség idején volt így, hanem az Újszövetség világában is így van. Az apostolok olyan erőre tettek szert a Tábor-hegyi esemény kapcsán, hogy az Egyház megingathatatlan alapjává váltak: Krisztus Egyházán a pokol kapui sem vehetnek erőt (Mt 16,18).

Ivancsó István

LITURGIA

Az Eucharisztia ünneplése (135/1.)

„Mivel rátekintett szolgálójának alázatosságára. Ím' ezért boldognak mondanak engem mostantól az összes nemzedékek.” Mária énekének ezek a sorai (Lk 1,48) valójában a megelőző versekkel alkotnak gondolati egységet (vö. 1,32–33.45.47). Mária alázatos énekében visszhangzik az üdvörtörténet megaláztatásban élő, alacsony sorból, hátrányból induló asszonyainak és szenvedő anyáinak (vö. Lk 2,35b; Jn 19,25) fohásza: „Figyelmebe veszi a nyomorultak imádságát, és nem veti meg könnyörgésüket. Jegyezzék fel ezt a jövőndő nemzedéknek, hadd áldja az Urat az a nép, amelyet majd terem.” (Zsolt 102,18–19; vö. Zsolt 138,6; Iz 53,7–8; ApCsel 8,33) Így elsőként Hágár személye jut eszünkbe: „Azután pedig így szólt az Úr angyala: »Ime, fogantál, s fiút fogsz szülni. Nevezd Izmaelnek, mert meghallotta az Úr nyomorúságodat.” (vö. Ter 16,11 héb. oní) Gondolhatunk Lea esetére is: „Fogant tehát és fiút szült, és elnevezte Rúbennek, mondván: »Rám tekintett az Úr megaláztatásomban: most majd szeretni fog engem az uram!» (Ter 29,32) Leginkább kiemelkedő Hanna könyörgése: „Fogadalmat is tett, és ezt mondta: »Seregeknek Ura, ha letekintesz és meglátod szolgálód nyomorúságát, ha megemlékezel rólam, nem feledkezel el szolgálódról, és fiúmagzatot adsz szolgálódnak, akkor az Úrnak adom öt élete valamennyi napján, és borotva nem éri a fejét.» (1Sám 1,11)

Am nemcsak a Szentírás asszonyainak, hanem az egész népek a megaláztatását és nyomorát is megtaláljuk Mária énekében (vö. Kiv 3,9; Zsolt 68,11; 1Sám 9,15–16; Lk 1,25; Lk 9,38). Mária alázatosan hálát ad az Úrnak, mert hordozója annak, aki minden szenvedő fájdalom hordozója (vö. Iz 53,4; Jn 1,29). De ő maga is részese ennek a teherhordozásnak.

A méhében növekvő magzat gyökerecs változást hoz a történelemben és azokéban, akik megaláztatást szenvednek. Ezért is fontos a szakaszban található pozitív irány, amelynek ismét vannak ószövetségi párhuzamai: „Máskat is szült Zelfa, s ekkor Lea azt mondta: »Ó a boldogságra szolgál, mert boldognak mondanak engem az asszonyok!« Ezért elnevezte Ásernek. (Ter 30,13; vö. Ter 30,23), »Akkor majd boldognak hirdet titeket minden nemzet, mert kívánatos ország lesztek – mondja a Seregek Ura.” (Mal 3,12; vö. Zsolt 71,14–17; 72,17)

Végül Lukács evangéliumában visszacseng a Boldogságos Szűz ujjongása, de Jézus hallgatóságából: „Történt pedig, hogy amikor ezeket mondta, a tömegből felkiáltott egy asszony: »Boldog a méh, amely hordozott, és az emlők, amelyeket szoptál!« Erre ő azt mondta: »Inkább azok a boldogok, akik Isten szavát hallgatják, és megtartják azt!« (Lk 11,27–28; vö. Lk 1,45)

Sztankó Attila

A HÉT SZENTJE

Athosz-hegyi Szent Atanáz

Július 5.

Tehetős és tekintélyes család gyermeke volt. Korán elvesztette szüleit. Jó képzést kapott a világi tudományokban is. Már fiatalon Bizáncba került, ahol alapos képzésben részesült. Alighogy felnőtt, igen keresett oktatóvá lett; nyitva állt előtte a tudóspálya. Az aszketikus életre való hajlandósága azonban erősebb volt mindenféle világi becsvágynál. Amikor egy utazása során megpillantotta Athosz hegyét, mélyeség vágyódás fogta el, hogy ott telepedjék meg. Bizáncban megismerte a híres Meleinasz Mihályt, a virágzó kolostor, Kümínasz iguménjét (házfőnökét), és elmondta neki, hogy szerzetes akar lenni. Életét nemsokára Kümínaszban folytatta, attól kezdve a lavrától (kolostor) távolabb, remeteként élhetett egy parányi cellában, kenyerén és vízen.

Hamarosan ismert tanítóvá vált. A kolostorban az a hírek szárnyra, hogy Meleinasz Mihály Atanáz szeretné utódjának. Ő azonban az Athoszra menekült a tisztség elől, és mivel már régóta vágyott rá, hogy magányban élhessen. Istennek azonban más volt a szándéka.

Már akkoriban is voltak a szent hegyen szerzetesek, de

szervezetlenül. Szétszórva éltek, és nem volt regulájuk. Atanáz álnéven csatlakozott egyikükhöz, aki egy kevésbé tudott olvasni és írni. Hajótöröttnek és irástudatlanok adta ki magát. De nem sokáig rejtőzködhetett. Amikor Leo Phokasz bizánci hadvezér a szkíták aratott nagy győzelméért (958–959) után az Athosz-hegyre érkezett, hogy győzelmeért hálát adjon Istennek, felfedezte a rejtőzködőt, így Atanáznak vissza kellett térnie a cellájába.

Megint áramlani kezdtek hozzá az emberek, s ő ismét kerülni akarta ezt, így Athosz sűrű erdeibe menekült. A hagyomány szerint itt letörtte a lábát, és arra érzett kísértést, hogy mindent feladjon. Vergődése egy teljes évig tartott. Ebben az időszakban önmagán tapasztalhatta meg a remetélet veszélyes voltát, és ráébredt, milyen fontos a szerzetesek közösségi élete.

Niképorosz Phokasz későbbi császár, néhány Athosz-hegyi szerzetes magához kéretett, köztük Atanáz is. A szükséges pénzzel is ellátva megbizta őket, hogy építsenek lavrát és templomot az Athoszon.

962 vége felé elkezdődött az építkezés. Atanáz először remete-

lakot emeltetett Niképorosz számára, majd hozzáfogott a kereszt alakú főtemplom építéséhez. Négy hónap múlva már félig el is készült. Ekkor érkezett a hír Bizáncból, hogy Niképorosz a katonaköpenyt és a szerzetesi élet utáni vágyat felcserélte a keletrómai császár bíborával.

Atanáz számára ez az Isten iránti hűség megszegését jelentette. Megszakította a templom építését, és elutazott, hogy a császár lelkére beszéljen. A nagy templom hamarosan elkészült. Körülötte cellák, malmok, konyha, refektórium, kórház, vendéghon és fürdő épült a betegek számára. Gyorsan nőtt a szerzetesek közössége. A császár terület- és pénzügyi biztosították fennmaradásukat.

969-ben Niképorosz Phokasz megölték. A trónon gyilkosa, Jóannész Tzimiskész követte. Ugyanekkor az Athoszon vita robbant ki. A szent hegy régi lakóinak, különösen a protosznak (házfőnök) a szemében szálla volt Atanáz tevékenysége, mert a régi szerzetesi hagyományok lerombolásának vélte. A szerzetesi élet két különböző eszménye, a remeteség és a közösségi élet került szembe. „Atanáz a világot hozta fel az Athoszra” – vélték sokan. Azonban az új császárt nem sikerült ellene fordítani.

Regulájában, amely nem sokkal császári pártfogójának halála után keletkezett, teljesen a közösség áll a középpontban. Számára a közösség *ekklesiáziá*, amely az alapító legfőbb kívánsága szerint nem más, mint Krisztus testének egysége. A testvéreknek mindenkéül közös, a szeretet mindnyájuk egyesítő köteleke. Atanáz saját tapasztalatából jól ismerte a magány veszedelmeit, és rájött, hogy az a leghelyesebb, ha a testvérek együtt élnek. Haláláig, amelyet egy baleset okozott, a hegyen maradt.

L. K.

A hét liturgiája

C év

JÚLIUS 3., ÉVKÖZI 14. VASÁRNAP (Szent Tamás apostol, Kornél) – Iz 66,10–14c (A próféta jövődőlésében Jeruzsálem a Messiás országát jelképezi. Magát Jeruzsálemet megszemblyesíti, és édesanyaként ábrázolja. A megjövendült messiási országban béke uralkodik.) – Gal 6,14–18 (Szenvedéseit Pál apostol Krisztusért viseli.) – Lk 10,1–12.17–20 vagy Lk 10,1–9 (Jézus munkásokat hív aratásába, és hatalmat ad nekik az evangélium hirdetésére. Aki befogadja őket, Isten békéjét kapja jutalmul.) – Zsolozsma: II. zsoltárhét – Énekrend: Ho 220 – ÉE 677, Ho 220 – ÉE 153, Ho 126 – ÉE 598, Ho 273 – ÉE 190.

JÚLIUS 4., HÉTFŐ – Portugáliai Szent Erzsébet emléknappja (Izabella) – Oz 2,16.17b–18.21–22 – Mt 9,18–26.

JÚLIUS 5., KEDD – Zaccaria Szent Antal Mária áldozópap emléknappja (Emese, Sarolta, Filoména) – Oz 8,4–7.11–13 – Mt 9,32–38.

JÚLIUS 6., SZERDA – Goretti Szent Mária szűz és vértanú emléknappja (Csaba, Tilda, Izajás) – Oz 10,1–3.7–8.12 – Mt 10,1–7.

JÚLIUS 7., CSÜTÖRTÖK (Apollónia, Villibald) – Oz 11,1–4.8c–9 – Mt 10,7–15.

JÚLIUS 8., PÉNTEK (Edgár, Jenő, Ellák) – Oz 14,2–10 – Mt 10,16–23.

JÚLIUS 9., SZOMBAT – Szent Zhao Rong Ágoston áldozópap és társai vértanúk (Lucrecia, Hajna, Vera, Koppány) – Iz 6,1–8 – Mt 10,24–33.

JÚLIUS 10., ÉVKÖZI 15. VASÁRNAP (Amália, Alma) – Mtörv 30,10–14 (Mózes Isten parancsainak megtartására bizudítja a népet.) – Kol 1,15–20 (Isten mindent Fia által és Fiában teremtett.) – Lk 10,25–37 (A főparancs: a szeretet parancsa. Minden ember felebarátom!) – Zsolozsma: III. zsoltárhét – Énekrend: Ho 222 – ÉE 589, Ho 222 – ÉE 144, Ho 127 – ÉE 596, Ho 273 – ÉE 190.

A békéért és a lengyel-magyar barátságért

(Folytatás az 1. oldalról)

A három zarándokbuszt és utasait az indulás előtt Michels Antal esperes áldotta meg a Keleti pályaudvar parkolójában.

A Fekete Madonna-zarándoklat lelki vezetői Tamás József nyugalmazott gyulafehérvári segédpüspök, Bátor Botond pálos szerzetes Hargitafüredről, Darvas-Kozma József csíkszeredai esperes-plébános, Michels Antal budapest-józsefvárosi esperes-plébános, Balla Imre atya Marosvásárhelyről, valamint Csató Béla tiszteletbeli kanonok, csíkszentkirályi plébános voltak.

Krakkóban az irgalmasság üzenetével

A Budapestről és Erdélyből érkezett magyar hívek és a lelki vezetők június 21-én a krakkói Isteni Irgalmasság-bazilikánál találkoztak, és a magyar kápolnában együtt ünneptek a főpásztori szentmisén, amelyen részt vett Marek Jędraszewski krakkói érsek is.

A szentmise elején a krakkói érsek köszöntötte a jelenlévőket, köztük a szertartás főcelebránsát, Tamás József nyugalmazott gyulafehérvári segédpüspököt, a magyar zarándoklat többi papi vezetőjét, a kegyhely igazgatóját (kusztos) és a krakkói magyar konzult.

Marek Jędraszewski érsek hangsúlyozta: „a lengyel és a magyar nemzet ezer éve összekapcsolódik egymással, a kereszténység felvételének szép kezdete óta – nemcsak uralkodók, hanem szentjeik által is”.

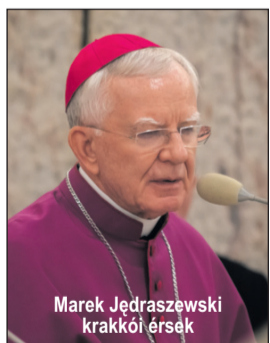

A főpásztor arról is beszélt, hogy Szent Fausztina nővér, aki az Isteni Irgalmasság üzenetét közvetítette a világ számára, küldetését olyan időben teljesítette, amikor világ-háború is dúlt, és az emberek annyit szenvedtek, olyannyira vágyódtak a remény után, mint azelőtt soha.

Bő fél évszázaddal később, 2002-ben Szent II. János Pál pápa felszentelte az Isteni Irgalmasság-bazilikát, és felajánlotta a világot az Isteni Irgalmasságnak.

Azóta eltelt húsz év, és ismét háború dúl, most éppen Ukrajnában, de Isten irgalmasságában ma sem kételkedhetünk – fogalmazott a krakkói érsek. – Szörnyű, hogy ebben a háborúban mennyi gyermek szenved, ugyanakkor az irgalmasság is megmutatkozik: őket és a többi menekültet kezdettől fogva befogadják az Ukrajnával szomszédos Lengyelország és Magyarország is.

2022 az irgalmasság jele. Az az esztendő, amikor megmutatkozik, hogy nemcsak magunk számára kérjük az irgalmat, hanem mások számára is közvetítjük – hangsúlyozta a főpásztor.

Marek Jędraszewski
krakkói érsek

Beszéde végén a krakkói érsek az Úr áldását kérte minden zarándokra, hogy a „Jézusom, bízom benned” fohással a szívükben teljesítsék keresztény küldetésüket.

Marek Jędraszewski beszéde után a krakkói magyar konzul köszöntötte a jelenlévőket. Tamás József püspök megköszönte az érsek és a konzul szavait, áldást kért a krakkói főpásztor szolgálatára, és azért fohászolt, hogy a lengyel nép megmaradjon Jézus szeretetében. Elmondta, a 2011-ben elkezdődött, a Misszió Tours által szervezett lengyelországi zarándoklatok célja, hogy a magyar nép lelkiileg megújuljon, elmélyüljön a lengyel-magyar barátság, és idén az is, hogy véget érjen az ukrainai háború és a pandémia pusztítása. Ezekiel próféta szavaira utalva a nyugalmazott gyulafehérvári segédpüspök hozzátette: az Úr nem az istentelnek halálát, hanem megtérését akarja.

Tamás József a szentmise homíliájában örömet és hálát fejezte ki, hogy az Isteni Irgalmasság-bazilikában megépülhetett a magyar kápolna, amelyet 2004. október 9-én Erdő Péter bíboros, prímás szentelt fel, s melynek falain magyar szentek, boldogok, valamint reménybeli boldogok mozaikképei láthatók.

A szentmise után a krakkói kegyhely igazgatója köszöntötte a magyar zarándoklatot. A harmadik éve hivatalában lévő kusztos meghívta a jelenlévőket a bazilika felszentelésének 20. évfordulójára, amit idén augusztusban ünnepelnek.

A szentmise után a Fekete Madonna-zarándoklat résztvevői megkoszorúzták Mindszenty József bíborosnak az Isteni Irgalmasság-bazilika bejáratánál, a magyar kápolna közelében a közelmúltban felállított szobrát. A zarándoklatok a bíboros boldoggá avatásáért is imádkoztak.

A lelki utat követő állomása Czestochowa, a világhírű kegyhely volt.

Częstochowa és egy meglepetéshelyszín

Hagyományosan reggelente nyitják fel a Fekete Madonna kegyképét fanfárok hangja és dobszó kíséretében. A magyar zarándoklat számára is ezzel kezdődött a kegyhelyen töltött első nap: ismét teljes egészében láthatóvá vált az ősi ikon, az élő tekintetű Mária, karján Jézusával.

A magyar hívők e „napindító” után szentsegímádáson, majd a békéért bemutatott szentmisén vettek részt a Szent II. János Pál pápáról nevezett kápolnában, ahol Csató Béla tiszteletbeli kanonok, csíkszentkirályi plébános volt a szónok.

Az erdélyi lelkipásztor hangsúlyozta, az egész zarándoknap a béke jegyében zajlik, remény szerint Krisztus békéjében, melynek alapja az értelmével, akaratával, érzelmeivel élő teljes ember Isten felé fordulása. A szívben létrejövő harmónia ajándék, s az igazságból születik – fejtette ki Csató Béla.

A béke napja a kegyhellyel való ismerkedéssel telt a zarándokok számára. A szálláshelyen elfogyasztott reggeli után zászlós menetben vonultak be a magyar pálosok által alapított szent helyre, a lengyel nép lelki fővárosába, Czestochowába, a menetet élén tizenkilenc marosvásárhelyi iskolással, Balla Imre atya zászlóvivő ministránisaival.

Az egykor erődiként szolgáló, jelenleg – a bazilika mellett – számos kápolnát magába foglaló kegyhely épületegyüttesében található hatalmas Kordecki terebben a több mint kétszáz magyar zarándokot a volt czestochowai pálos perjel, Marian Waligóra köszöntötte.

Ezen a helyen találkozhatunk a Szűzanyá-

val, aki elvezet bennünket Krisztushoz – mondta a szerzetes, és örömet fejezte ki, hogy a pandémia karanténidőszaka után ismét magyar zarándokokhoz szólhat.

Röviden felidézte a magyar pálosok és Czestochowa történelmi kapcsolatait és a Fekete Madonna-ikon idehozatalának körülményeit.

Ezek után Gelencsér Tibor krakkói főkonzul szólt a jelenlévőknek, majd Aranka Maikiewicz turisztikai referens részletesen ismertette a tudnivalókat a kegyhelyről. Elmondta többek között, hogy az itteni kolostor – Jasna Góra, azaz Fényes hegy – nevét a budaszentlőrinci pálos kolostorközpont ugyanezen elnevezéséről kapta.

Lelki útravalóként Tamás József gyulafehérvári nyugalmazott segédpüspök elmélkedését hallhatták a jelenlévők.

A béke napja Boldog Özséb szobrának koszorúzásával folytatódott. A Hargitafüredről érkezett Bátor Botond pálos szerzetes, a Fekete Madonna-zarándoklat kegyhelyen belüli szervezési teendőinek jelentős részét körültekintő határozottsággal intéző, ugyanakkor mindig mosolygós, a humorra fogékony pálos szerzetes ez alkalommal hosszabban beszélt a zarándokokhoz.

Mint mondta, a szobron Boldog Özséb alakja fátyalként tart a kezében egy lángocskából összeálló fénycsóvát, jelképezve, hogy annak idején egybegyűjtötte a remeteközösségeket, megalapítva a pálos rendet.

Bátor Botond hozzátette: Özséb, a tanult kanonok nem éppen úgy tervezte az életét, hogy egyházi előjárókkal tárgyalva magára vegye egy szerzetesi közösség megalapításának gondját. Mégis megtette Isten akaratát, engedelmeskedett, s így jött létre a magyarságot védő pálos rend.

Mindannyian megtapasztalhattuk, hogy van, amikor nem akarunk valamit, ami mégis csak Isten adta feladatunk. Ebben az esetben is tudnunk kell azt mondani: „Uram, ha te akarsz, megteszem” – folytatta a pálos szerzetes.

A szobron látható kereszt pedig azt jelképezi, hogy nem szabad félnünk a nehézségektől, Isten útján a kereszt által adatik a feltámadás.

Bátor Botond éppen a pálos generálissal való tárgyalásról érkezett a szobor koszorúzására, és kérte a jelenlévőket, hogy imádkozzanak a pálos rendért, amelynek jelenleg vannak kameruni, illetve osztrák hívtársai, így napjainkban inkább nemzetközi téren gyarapodik.

A béke jegyében zajló zarándoknap keresztútjárással folytatódott a czestochowai erőd falain haladva, az erődöt körülvevő zöld területen felállított művészi stációsobrokkal egy magasságban meg-megállva.

A nap hátralévő részében a magyar zarándokok meghallgathatták Pálmái Árpád orgonahangversenyét a kegyhely bazilikájában, és részt vehettek a katyni és a szmolenszki áldozatok emlékművének koszorúzásán.

Este a zarándoklat lelki vezetői Tamás József püspök főcelebrálásával tartottak szent-

misét, amely után a magyar hívők a lengyelek Apel-imádságába kapcsolódtak be. Ez az ima a hitért való kiállásról, az abban való megmaradásról szól.

A czestochowai pálos szerzetesek a kommunista diktatúra legkeményebb éveiben indították el ezt az esti imádságot, amelyet Apelnek (sorakozónak) neveztek. Az imádság Wyszyński bíborosért szól, de az egész népért is. Az ima a hitet és az összetartozást kifejező énekekből, egy szentírási részből és annak magyarázatából, egy tized rózsafüzérből és egy záróáldásból áll.

A búcsúnappal előtti délutánon a magyar zarándoklat résztvevői a Fekete Madonna-kegyképénél tartott szentmisén, melynek főcelebránsa Tamás József püspök volt.

A szertartáson jelen volt Soltész Miklós egyházi és nemzeti kapcsolatokért felelős államtitkár is. Az esti Apel-imádságon pedig a lengyelek és a magyarok felváltva kérték a Szűzanya közbenjárását az *Üdvözlégy* szavaival, ki-ki a saját nyelvén.

A zarándoklat zárónapja kora reggel szentmisével kezdődött a czestochowai bazilikában. A magyar papok által vezetett szertartás keretében Michels Antal esperes-plébános mondott szentbeszédet. Homíliájában hálát adott a lengyelországi kegyhelyeken töltött napokért, és Keresztelő Szent János születésének főünnepén a prófétaságról, valamint minden keresztény ember küldetéséről szólt.

Michels Antal beszédében hálát fejezte ki azért, hogy sok fiatal ministráns vett részt a

Magyar zarándokok az orawkai (Kisárva) fatemplomban

zarándoklaton, s hogy közülük már többen is fontolóra vették, hogy elköteleződjenek a pápi hivatás mellett.

A zarándokok az ünnepi mise után lassan búcsút vettek a czestochowai kegyhelytől, a buszokkal visszaindultak Erdélybe, valamint Budapestre, majd onnan az ország különféle pontjaira, szűkebb pátárijukba.

A magyarországi zarándokokra azonban még egy meglepetés várt: a szervezőknek köszönhetően hazautjukat megszakítva láthatták a Kárpát-medence egyik kiemelkedő egyházi és kulturális kincsét, az orawkai (Kisárva) fatemplomot, s benne a magyar szentek egyedülállóan gazdag, festett képgalériáját.

Kisárvát (Orawka), a Magyar Királyság Árva vármegyéjének egyik községét 1585-ben alapították. A templomot 1651-ben kezdték építeni. Kisárva a történelmi Magyarország egyik legszebb faluja volt, mégis itt található a magyar szentek és boldogok legnagyobb temploma, népi festésű szentképgyűjteménye, több mint negyven magyar szent alakjával.

Miután a zarándokok megcsodálták a templomot, a Fekete Madonna-zarándoklat záróakkordjaként a több száz éves, kósúlyal működő, fújtató orgona hangjával kísért énekkel búcsúztak Orawkától, majd lelki és kulturális élményekkel gazdagodva tértek haza otthonaikba, szeretteikhez.

Körössy László
Fotó: Gieszer Richárd

Tovább, előre a Krisztussal való találkozásban

Szekely János megyéspüspök június 25-én a szombathelyi Sárlos Boldogasszony-székesegyházban áldozópap-pá szentelte Rác Ágoston diakónust. Őt mutatjuk be az alábbiakban.

„A római tanulmányok a Pápai Gergely Egyetemen, a Pápai Szent Kereszt Egyetemen és a Német-Magyar Kollégiumban megtanítottak arra, hogy fontos rákérdezni a háttérben meghúzódó okokra. Tanáraimtól azt láttam, hogy soha nem feketén-fehéren látják a világot – fogalmazott a frissen szentelt pap, Rác Ágoston, aki nemrég jött haza az Örök Városból. Szeptemberben pedig visszamegy, hogy folytassa egyházi licenciatási tanulmányait.

Ágoston végzett gazdaság-informatikus. Hívó családban nőtt fel. „Szüleim nem küldtek a templomba, hanem magukkal vittek.” Másodikos volt, amikor ministrálni kezdett. Bérnalkozás után sokan elbúcsúztak a ministrálástól és a templomba járástól is, de Ágoston úgy döntött, ő marad. A gimnázium alatt – a szombathelyi Bolyai János Gimnáziumba járt – a templomi közösségi élet hullámzása ellenére is kitért. Nívós osztályba járt, gyakorlatilag mindenki egyetemen folytatta a tanulmányait, orvosi, jogi karon, vagy a Corvinuson, ahogyan ő is. „A hitéről sokszor akkor is beszéltem osztálytársaimmal, ha nem kérdeztek.” Az érettségi környékén már erősen foglalkoztatta a papság gondolata, de bizonytalan volt. Gondolkodási időt akart, úgy tervezte, egy évet elvégez a Corvinuson, az alatt még érlelődhet benne a kérdés. Az egyetem azonban magával ragadta, így végigcsinálta a képzést. „A gondolkodásmódom szempontjából sokat adott az informatika. Megtapasztaltam, mit jelenthet az, amikor az Úr az evangéliumban azt mondja, a világ fiai a maguk módján okosabbak a világos-

ság fiainál, de csak a maguk módján. Fontos szem előtt tartani ezt is, mert ebben a világban élünk, de nem ebből a világból vagyunk” – jegyzi meg. Budapesten a ferencesek csatládias kollégiumában lakott, naponta szentmisére járt, és élt a lehetőséggel, hogy beszélgesse a szerzetesekkel. A diploma megszerzése után pedig jelentkezett a Szombathelyi Egyházmegye papnövendékei közé.

Két évet Győrben végzett, négy éve Rómában tanul. „Kiválóak a professzorok, a világ legjobbjai közül kerülnek ki. Amit tanítanak, amögött sokszor az egész életük kutatása áll, és ez inspiráló. Az egyház-

Foto: Szombathelyi Egyházmegye

Foto: Lambert Áttila

jog, amit most tanulok, az Egyház életéről is szól, és filozófiai-teológiai alapok nélkül ezt nem lehet igazán megérteni, sem pedig Isten és az Egyház iránti szeretet nélkül művelni.” Ágoston hasznosnak

tartja, ha a kézenfekvőnek hitt gondolatokat, tételeket egyetemi keretek között megkérdőjelezzük. „A hallgatónak így lehetőségük nyílik arra, hogy utánajárjanak, miért is tanítja az Egyház azt, amit. Ezzel is

megteesszük, amire a Szentírás figyelmeztet: »Legyetek mindig készen rá, hogy mindenkinek megfeleljetek, aki csak kérdezi, mi az alapja reményeteknek« (1Pt 3,15).”

Mielőtt Rómában elkezdte

a tanulmányait, sokan figyelmeztették a „német kultúrsokk” lehetőségére, arra, hogy az Egyháznak a Nyugat-Európában látható arcát fogja megismerni. Így mesél erről: „Igazából a németeknek is fel kellett készülniük a közép-európai kultúrsokkra, ha számításba vesszük a Német-Magyar Kollégium jelenlegi nemzetiségi összetételét: nagyjából háromszor annyian voltunk az elmúlt tanévben horvátok, magyarok, szlovákok és szlovének, mint a német anyanyelvűek. Az Egyház minden országban más-más arcát mutatja, de örülök, hogy a barátaim révén betekintést kaphattam a különféle helyi egyházak életébe, és képelem lehet az ott zajló aktuális folyamatokról. A kollégiumban nagyon ritkán hallottam sarkos véleményeket. Kritikákat igen, de az igazán fontos kérdésekben mindig az érvek voltak a hangsúlyosak, a miértek, és ez nagyon segíti a valóság megismerését. Ezek a beszélgetések tanítanak árnyaltan látni, időnként talán túlságosan is.

Egyre fontosabb lett számomra, hogy ne fogadjak el valamit kizárólag azért, mert így szoktuk. Látnom kell az okokat.”

Ágoston a teológia elvégzése után Rómában maradt, és elkezdte egyházi tanulmányait. Míg az egyetem a tudományos képzés helye, addig a Német-Magyar Kollégiumban számos kurzus segíti a felkészülést a lelkipásztorkodásra. Ágoston ezek közül kiemeli a gyóntatásról szóló sorozatot, melyben többek között Hans Zollner, Patsch Ferenc és Ulrich Rhode jezsuita atyák által hozott esetekkel gyakorolták a gyóntatást. Rengeteget épültek Szentmartoni Mihály SJ tapasztalatain és meglátásain is. Mindez megerősítette abban, hogy a gyóntatás – a szentmise, a hittanórák és a prédikáció mellett – kiemelt fontosságú az Egyház életében. „Találkozás ez az igazságos és irgalmas Krisztussal, aki nem azért jött, hogy elítélje a világot, hanem hogy életünk legyen, és bő-

”

Fontos, hogy papként mindig elérhető legyek, olyan, akivel mernek beszélgetni az emberek

sejben legyen.” S hogy mit tart a papságban a legfontosabbnak? „Hogy Krisztus szeretete megtapasztalható legyen az emberi gyengeségek és hibák ellenére is. Ehhez pedig fontos, hogy papként mindig elérhető legyek, olyan, akivel mernek beszélgetni az emberek.”

Trautwein Éva

Küldetés szívvel-lélekkel

Spányi Antal megyéspüspök június 23-án a székesfehérvári Prohászka Ottokár-émléktemplomban pappá szentelte Ébner Vilmos diakónust. A hivatáshoz vezető útjáról egy beszélgetés során kaptunk képet.

„Negyedikés korom óta pap szeretnék lenni.” Ébner Vilmos számára a papi hivatás kezdettől fogva bizonyosság volt. Családjának és osztálytársainak már korán kinyilvánította, milyen pályára készül. Szülei a családi vállalkozásukban képzelték el egyetlen fiuk jövőjét, így eleinte nem rajongtak az elképzeléséért, de lassanként elfogadták. A hit magját a nagypapa ültette el Vilmos szívében, aki vasárnaponként kézen fogta unokáját, és együtt mentek a misére. Ő buzdította arra is, hogy csatlakozzon a ministránsokhoz. „Nagyon szerettem a templomot, mindig meghatározó volt számomra. A légkör, a szentmise, az imádságos alkalmak, a hittanórák jelentettek nekem. Szárnyakat adott, hogy olyan szeretettel fogadtak” – emlékszik vissza. Így az sem zavarta, hogy az osztálytársai nem értették, csak elfogadták. A többség nem volt válaszó, aki igen, az is református. „Azért akadtak olyanok is, akik látták ennek a jó oldalát. Néhányan

mellém álltak. Általában kevés barátom volt, egy-kettő, de azok közeliem” – idézi fel az iskolás éveket. A biatorbágyi fiú Budapestre járt középiskolába, a Szent Gellért Gimnáziumba. „Szerettem, nagyon jó tanáraink voltak. Az osztálytársaimnak csak egy része élte a hitét, nem vallásgyakorlók voltak megtöltve az iskola. De tiszteletben tartották és elfogadták, hogy a papságot választottam. Nem piszkáltak ezért, nem próbáltak másfelé terelni. Visszafogottabb, zárkózottabb gyerek voltam. Már hatodikos koromban megtanultam orgonálni. Osztálymiséken, záródoklatokon ezzel tudtam hozzájárulni az ünnepekhez.”

Vilmos visszatekintve így fogalmaz: „Mindig szívvel-lélekkel pap szerettem volna lenni. Nem volt megindulás. Sokszor elgondolkodtam, amikor esetleg másfelé indultam volna. De soha nem volt olyan érv vagy indok, ami miatt letértem volna erről az útról. A hivatást Isten adja, úgy, hogy vágyat

kelt a szolgálatra. Rájöttem, a papság nem csupán az én személyes vágyam vagy akaratom, a Jóistennek is ez a szándéka, hogy a papja legyek. Ezen az ösvényen kell járnom, szilárdan ki kell tartanom” – vallja. Vagy papok legyünk.”

”

Jó érzés volt megtapasztalni az emberekkel való kapcsolattartásban a nyitottságot. Őszintén tudtak mesélni magukról, jó hangulatban, közvetlenül

lasztott papi jelmondata – „Örvendeztem, amikor azt mondták nekem, az Úr házába felmegyünk” – azt fejezi ki, hogy szeretne mindig kitértani abban a lelkesedésben, amellyel gyerekként elindult a papi hivatás felé.

Vilmos Budapesten, a Központi Szemináriumban tanult. „Nem volt

leányálom ez az öt év, de alapvetően jókedvvel tudtam végigcsinálni. Az első négy év Marton Zsolt rektorsága idejére esett, és barátságos hangulatban telt. Megérettük, hogy ő tényleg szeret minket, és azt akarja, hogy jó papok legyünk.”

A diakónusszentelés előtti gyakorlati évet és az azt követőt is Mórton töltötte Vilmos, Ambrózy Tamás atya mellett. Az első év sajátos volt, mert a kántor távozásával neki kellett átvennie ezt a feladatot, s emellett a hitoktatásban is részt vett. A szentelés után Pusztavámra látta el a diakónusi teendőket. A hittanórák, keresztelek, temetések és igeliturgiák mellett megmaradt feladatai között az orgonálás is. Vilmos hangsúlyozza: „Jó érzés volt megtapasztalni az emberekkel való kapcsolattartásban a nyitottságot. Őszintén tudtak mesélni magukról, jó hangulatban, közvetlenül. Nem éreztem semmilyen gátat vagy falat. Várom a szolgálathoz ezt a részét, mert szeretek embereket megismerni, foglalkozni velük. És vágyom a gyóntatásra, a szentmise bemutatására, a liturgiákra, az egész papi életformára is. Az az álmom, hogy egyszer majd lesz egy kis falum, egy templomom. Ezek lelkesítenek.”

T. É.

Foto: Lambert A.

Adni magamból másoknak – ez a szeretetnyelvem

Spányi Antal megyéspüspök június 23-án a székesfehérvári Prohászka Ottokár-enléktemplomban pappá szentelte Arany Ferenc diakónust. Eddigi életútját a vele folytatott beszélgetés során ismertük meg.

Arany Ferencet gyermekkorában egy általános iskolás osztálytársa hívta el hittanra. A családja nem járt templomba, távol álltak a vallástól, hitbéli kérdések otthon soha nem kerültek szóba. Ferenc szerint a szülei látták, hogy a plébánián jó helyen van a gyerekek, értékelték a közösséget, neki pedig tetszett a hittan, jól érezte ott magát. „Hamar szerves része lettem a közösségnek, minden vasárnapi szentmisén ott voltam, végig, a középiskolás évek alatt is” – mondja. Ferenc szerette, hogy a plébános és az egymást váltó káplánok sokat foglalkoztak velük. Önszorgalomból megtanult orgonálni, a liturgiákon el tudta látni a zenei szolgálatot. „Ez is közelebb vitt az oltárhoz. Érettségi után a műszaki egyetem gépészmérnöki karán folytattam a tanulmányaimat, de nyugtalanított, hogy éreztem, nekem más a hivatásom. Kiss János plébános atyával megbeszélve konkurrenson vettem részt, majd Spányi Antal püspök úr felvett a papnövendékek közé, és Esztergomba küldött.”

Ez tizenhét évvel ezelőtt, 2004-ben történt. Ferenc akkor egy évet végzett el a szemináriumban, azután megszakította a tanulmányait. Így mesél arról, hogy miért: „Karácsony környékén megmagyarázhatatlan dolgok történtek velem. Többször hetekre ágyank estem, holott korábban alig voltam beteg. Ekkor elhatároztam, hogy a tanévet még befeje-

zem, de aztán nem folytatom a szemináriumot, mert valószínűleg nem ott van a helyem. Később helyreállt az egészségem. Amikor püspök úrnak elmondtam a döntésemet, azzal búcsúztam, hogy még nem zártam le a hivatásom kérdését.” Ez az átmeneti állapot aztán körülbelül tíz évig tartott. Ferenc ezalatt elvégezte egy vegyész alapképzést, s közben a székesfehérvári Jézus Szíve-plébánián dolgozott mint sekrestyés és kántor. Majd vasárnaponként Bodajkon kezdett kántorkodni, mellette a fehérvári kórházban betegkísérőként dolgo-

zott. „Bodajkon úgy éreztem, tárt karokkal fogad a Szűzanya. Talán ez volt, ami bizonyosságot adott, és megerősített abban, hogy mégis a papság az én utam. Mórocz Tamás atya várakozásra intett, így telt el egy év. Közben a kórházban megtapasztaltam, hogy tudok segíteni az embereknek. Nagy hatással volt rám ez a munka a szépségeivel és a nehézségeivel együtt.”

Ferenc végül Budapesten, a Központi Szemináriumban kezdte újra a tanulást. Több mint tízévi önálló élet után nem volt könnyű hozzászoknia

a bezártsághoz és a határozott napi-rendhez. „Az idők során azonban minden átalakult bennem, a szigorú külső rend lassan belsővé vált. Már nem éreztem, hogy kívülről kényszerít ez az életmód, belső igénnyé lett. Tudom, a papi pályámon ez lesz majd az egyik megtartó erő.”

Budakeszin végezte a diakónusi gyakorlatát. „Nagyon jól éreztem magam. Szakmailag sokat tanulhattam Filó Kristóf atyától gyakorlati és elméleti dolgokban egyaránt. Úgy gondolom, az egyházmegye egyik legműveltebb papja mellé kerültem.

A feladataim közül kiemelném a Prohászka Ottokár Katolikus Gimnáziumban tartott imaalkalmat.”

Gyakorlata alatt Ferencnek sokat jelentett, hogy mozgalmas, gazdag közösségi életet ismerhetett meg a plébánián, amelyhez egy közel háromszáz fős cserkészcsapat is kapcsolódik. Ferenc megszerette a feladatait, és rengeteg tapasztalatot szerzett a kapcsolatépítés terén.

Szent Páltól vette papi jelmondatát: „Mindenkinek mindene lettem.”

”

*A szigorú külső rend
lassan belsővé vált.
Már nem éreztem,
hogy kívülről kényszerít
ez az életmód,
belső igénnyé lett.
Tudom, a papi pályámon
ez lesz majd
az egyik
megtartó erő*

Így vall a hivatásáról: „Adni magamból másoknak – ez a szeretetnyelvem. Öröm számomra, ha adhatok másoknak az időmből, az energiámból. Ez hajt engem.”

Trauttwein Éva
Fotó: Lambert Attila

Megtaláltam az utat

Debrecenben, a Szent Anna-székesegyházban június 25-én Palánki Ferenc debrecen-nyíregyházi megyéspüspök áldozópappá szentelte Tóth László Gábor diakónust. Vele beszélgetve kirajzolódott eddigi életpályájának íve, amely a papi szolgálat felé irányult.

Ritkán fordul elő, hogy egy családból egy éven belül két testvért szentelnek pappá. Az pedig igazán különleges esetnek számít, ha az egyikük görögkatolikus, a másikuk római katolikus pap lesz. A Tóth családban ez történt. A báty, Elek szentelését májusban ünnepezték, Lászlóét pedig június 25-én. Elek az édesapja és a nagyapja nyomában járva görögkatolikus, míg László római katolikus pap lett.

A Tóth családban az édesanya révén jelen volt a római katolikus vallás, de a fiúk kiskoruktól fogva görögkatolikus parókus édesapjuk mellett ministráltak. Lászlóban a papság gondolata középiskolás korában merült fel, amikor Rómában részt vett a ministránsok között. „Két hétig ebben éltem, de aztán elbizonytalanodtam, úgy éreztem, felárgulás volt. A gimnáziumban érdekelt a biológia, majd három évig matematikát tanultam emelt szinten, aztán a történelem felé fordultam, de mindig visszatértem a papság gondolatához. Érettségi táján már biztosan tudtam, hogy pap szeretnék lenni. Görögkatolikusként azonban nem tudtam odaképzelnem magam az édesapám helyébe. 2014-ben, egy Szent Liturgián merült fel bennem a gondolat: mi lenne, ha római katolikus pap lennék? Másnap és harmad-

nap is ez foglalkoztatott, és ráébredtem, ez lehet az én utam. Sok emberrel beszéltem, görög- és római katolikus papokkal, világi barátokkal. Érettségi után úgy éreztem, még időre van szükségem. Egy kiadványszerkesztői képzésre jártam, eközben hoztam meg a döntést, hogy elindulok a papság felé. Kértem a felvételemet a szemináriumba, tudtam, hogy ott majd végleg-

”

Családos emberként is nagyon boldog lehetnék, de a cölibátusban még inkább. Nagyon készülok a gyóntatásra, és a lelkivezetés is közel áll hozzám. A szentgyónásban szeretném Isten irgalmas szeretetét közvetíteni az embereknek

gesen tisztázódni fog bennem ez a kérdés. Jelentkeztem Palánki Ferenc püspök atyánál papnövendéknek, és amint beléptem a szeminárium ka-

puján, rögtön éreztem: itt a helyemen vagyok. Azóta is úgy gondolom, megtaláltam az utat, amit a Jóisten nekem szánt.”

Görögkatolikus családjában az életnek része volt a változás, a költözés, hiszen édesapját többször is áthelyezték. László Demecseren gyerekeskedett, majd Miskolcra kerültek, onnan Nyírcsádra. Az alsós osztályokat görögkatolikus iskolában végezte. A felső tagozatot a miskolci Fráter György Katolikus Gimnáziumban kezdte, Nyírcsádon folytatta, majd Nyíregyházán, a Szent Imre Katolikus Gimnáziumban fejezte be, ahol öt éven át volt kollégista. „Gyerekkoromban sokszor költöztünk, nem volt egyszerű, főleg tizenegy évesen éltem meg nehezen. De mindenütt találtam barátokat, és megtanultam beilleszkedni. Ma is fontos számomra a barátság, szoros kapcsolatot tartok az életem korábbi szakaszaiban megismert barátaimmal is. A költözések következménye az is, hogy otthon tudom érezni magam ott, ahol éppen vagyok. Most, egy év után például kicsit már debreceninek mondom magam.”

László két évet járt az egri szemináriumba, majd Rómában folytatta tanulmányait. A Pápai Gergely Egyetemen tanult, és a Német–Magyar Kollegiumban lakott. Két nyelvet kellett elsajátítania. Először német kurzust végzett Frankfurtban, majd a tanév megkezdése előtt egy olasztanfolyamon is részt vett kispap-

társaival Rómában. „Ha bedobják az embert a mély vízbe, vagy megtanul úszni, vagy megfullad. Erős volt bennem a félelem, nem tudtam, hogy boldogulok majd a két nyelvvél. De aztán rájöttem, ha az ember becsületesen foglalkozik velük, akkor megtanulja. Az idegen nyelvi környezet is nagy segítséget jelentett. Az első félév végén már nem volt gond a kommunikáció, érttem a ház nyelvet, és le tudtam vizsgázni” – meséli. Három év alatt László befejezte a teológiai kurzust. Visszatekintve úgy érzi, nagyon sokat köszönhet az egyetemnek és a kollégium-

nak. Hangsúlyozza azt is, milyen sokat jelentenek számára a nemzetközi közösségben kötött barátságok.

Diakónusi évét Debrecenben töltötte. Miközben ellátta a pasztoráció mindennapi feladatait, pedagógiát tanult Nyíregyházán, a Szent Atanáz Görögkatolikus Hittudományi Főiskolán. Debrecenben besegített a liturgiába, temetett és keresztelt. Hittant tanított egyházi és állami iskolában, januártól püspöki titkárként is dolgozott. „Sokféle feladatban kellett helyt állnom. Eleinte tartottam ettől, de éreztem a bizalmat, és jólesett, hogy feltételezik, képes vagyok ezekre a szolgálatokra.

Ebből is erőt merítettem, és megismertem a teherbíráson. László megtalálta magát a feladataiban, és a jó szervezésnek köszönhetően jutott ideje a munkára, a pihenésre és az imádságra is.

Papi szolgálatában szeretne mindig elérhető lenni a hívek számára. „Családos emberként is nagyon boldog lehetnék, de a cölibátusban még inkább. Nagyon készülok a gyóntatásra, és a lelkivezetés is közel áll hozzám. A szentgyónásban szeretném Isten irgalmas szeretetét közvetíteni az embereknek” – vallja.

Trauttwein É.
Fotó: L. A.

Az őszinteséget állítsuk a munkánk középpontjába!

Marton Zsolt püspök a családok világtalálkozójáról

(Folytatás az 1. oldalról)

A lehetőségekhez mérten egyházmegyei kezdeményezések is voltak. A járványidőszak alatt online találkozót tartottunk a családreferensekkel, így ismerkedtem meg velük. Azokon a helyeken, ahol aktív családpsztoráció zajlik, ebben a merőben új helyzetben is jobban megtalálták a programlehetőségeket, és az egyházmegyei módot kerítették arra, hogy bekapcsolódhassanak a családnak szentelt évbe.

Idén januárban aztán Vácott végre összegyűlhattünk, személyesen találkozhattunk a családreferensekkel, majd a családpsztoráció iránt kiemelten érdeklődő atyáknak tartottunk lelkinapot a püspöki konferencia irodaházában. Összekapcsoltuk az Amoris laetitia-családévet a korábbi, részben párhuzamosan futó Szent József-évvvel. Előadás hangzott el a Pécsi Egyházmegye kiváló kezdeményezéséről, a férfikörökről. Égy, az Esztergom-Budapesti Egyházmegyéhez tartozó atya, aki maga is érintett az örökbe fogadás szempontjából, az adoptálásról és a nevelőszülősegről tett tanúbizonyosságot. Emellett életvédelmi témákról is szó esett.

A hagyományos máriabenyői családkongresszus kétszer is elmaradt, de idén tavasszal már megrendeztük. Ez korábban a Szent József-évre esett volna, és döntően az apaság, illetve a Patris corde (Apai szívvel) kezdetű apostoli levél lett volna a témája, de a családevben már inkább a Szentatya Amoris laetitia kezdetű apostoli buzdítására és a család egészére fordítottunk a tekintetünket. Kiemelt figyelmet kapott a férfinevelés is, de kitértünk a genderkérdés nagy kihívásaira, és különböző fakultációk voltak a gyermeknevelés témájában, például arról, hogy a digitális felületeken megjelenő pornográf tartalmaktól miként tudjuk megvédeni a fiatalokat. Bíró püspök atya a korábbi milánói családtalálkozó témáját fölelevenítve az ünnepről és a munkáról tartott előadást. Nagy öröm volt számomra, hogy a családok jelenlétében találkozhattam vele, és valamifajta lelki átadás-átvétel valószínűleg megkötöttünk a családpsztoráció terén.

Az Amoris laetitia-családev sajátos ajándéka, hogy az Európai Katolikus Családegysületek Szövetsége (FAFCE) strasbourg-i közgyűlésén őszszel részt vettem egy kisebb küldöttséggel, melynek tagjait meghívtuk Magyarországra. Idén tavasszal Vácott volt a FAFCE konferenciája, így az európai társszervezeteknek lehetőségük nyílt arra, hogy némileg megismerjék a magyar családpsztorációt.

A családév csúcspontja azonban kétségtelenül a családok mostani római világtalálkozója volt. Számomra azért is különleges ez az alkalom,

mivel először vettem részt ilyen eseményen családreferensi minőségben. A kongresszus egyébként is újszerű volt stílusában, struktúrájában egyaránt.

– **Hogy tetszett az új megközelítés, például az, hogy ezúttal az előadók között is a családok voltak többségben?**

– Nagyon életszerű volt. Már a nyitófeszítívál is egy jó családi rendezvény benyomását keltette, a gyerekek ott szaladgáltak a színpadon a pápa körül. Úgy vélem, fontos a családpsztoráció tudományos feldolgozása, de ez egy találkozó, ahol meg kell jeleníteni, hogy a család nem elméleti valóság. A gyermekekkel érintő családok mellett természetesen papok is részt vettek az eseményen. A szívemnek kedves volt, hogy tanúságtételek hangzottak el, melyekből ki-kéi példát és erőt meríthet a saját életéhez. Azt láttam, hogy tulajdonképpen mi is hasonló módon végződik a családpsztorációt, mint mások, vagyis egyfajta megerősítést kaptunk, hogy jó úton járunk a munkánkban. Jó volt látni, hogy más országokban is szépen működnek a nálunk is virágzó lelkiségi mozgalmak, mint például a Chemin Neuf, a Fokoláre, az Équipes Notre-Dame (END) katolikus házastársi mozgalom, vagy a MÉCS családközösség, amely éppen Magyarországról jutott el a Fülöp-szigeteki Manilába.

A nyitófeszítíválón öt család tett tanúságot. Nagyon tetszett, hogy már itt előkerültek olyan valós problémák, amelyek nálunk is teljesen életszerűek. Itthon is előfordul például, hogy a gyerekek meg vannak kereszelve, de a szülők csak most kötnek majd szentségi házasságot a gyerekek hatására vagy azért, mert találtak egy olyan befogadó közösséget, amely így is elfogadta őket. Nálunk is kihívást jelent, hogy egyes zárt közösségekbe egyáltalán nem egyszerű kívülállóként belépni. Egy házaspár a férj hűtlenségéről és a feleség fájdalmáról, majd megbocsátásáról tett tanúságot. Szó esett arról a teljesen valós élethelyzetről is, amikor szülők elveszítik a halálos betegségben szenvedő gyermeküket, vagy életüket adják a gyermekükért, akár olyan fájdalmasan szépen, mint a tíz évvel ezelőtt elhunyt Chiara Corbella, aki magzata megmentése érdekében várandósága alatt nem vállalta a kemoterápiát. Egy ismert diplomatanak, Luca Attanasiónak, Olaszország tavaly megölt kongói nagykövetségének özvegye, aki muszlim vallású, arról beszélt, hogy a vallási különbségek dacára milyen csodálatos családi életet éltek. Egy ukrán menekülteket befogadó olasz nagycsalád is valódi, életszerű történetet hozott a VI. Pál-teremben. Az fogott meg igazán, hogy nem a kesergésről szóltak ezek a megnyilatkozások, ha-

Fotó: Lambert Attila

nem őszintén feltárták az igazságot, és azt is, hogy Isten milyen vigaszt, szeretetet és megbocsátást ad. A tanúságtételekhez kapcsolódva Ferenc pápa azt hangsúlyozta, hogy mindig az élet valóságából kell kiindulni, és az Egyháznak az irgalmas szamaritanus szerepét kell vállalnia, hiszen Isten stílusa a közelség, a gyöngédség, az együttérzés. Ilyen közeli volt ez az esemény, akár a Szentatyával találkozottunk, akár egymással.

– **A világtalálkozón egy kis magyar küldöttség is jelen**

A családok X. Világtalálkozójának zárónapján Marton Zsolt váci püspök celebrált szentmisét magyar híveknek Mindszenty József hercegprímás címtemplomában, a Santo Stefano Rotondóban (Fotó: Bókay László)

volt. Milyen tapasztalatokkal térnek vissza az otthoni családpsztorációs munkához?

– Az ideai találkozó szűkebb körű volt, mint a korábbiak, a koronavírus-járvány miatt is, meg azért is, mert a pápa azt szerette volna, hogy „sok Róma legyen a világban”: minden egyházmegye helyet adjon a világtalálkozóknak, és az idei év kiemelt eseménye legyen a világeseménybe való bekapcsolódás. A legtöbb helyen ez így is történt. A Veszprémi Főegyházmegye például egész hetes programot dolgozott ki, emellett a püspöki konferencia döntése értelmében országos levetítették a *Váratlan élet* című filmet, amely egy abortuszklinika vezetőjének

életpártivá válásáról szól az élet védelme, az élet kultúrája melletti tanúságtételek.

Magyar részről egy kis létszámú delegáció utazott a Vatikánba, nem egy busznyi küldöttség, mint tíz évvel ezelőtt Milánóba, vagy húsz-egynéhány ember, mint legutóbb 2018-ban Dublinba. Nem jöhetett mindenki, akit szívem szerint meghívtam volna. A magyar Egyház színeiben négy házaspárral vettünk részt a találkozóon. Közülük az egyik az országos családpsztorációs munkát segíti, kettő a MÉCS családközösséget és a

telek, gyász, fájdalmak és öröme – ezt így komplexen merjük felvállalni, az őszinteség álljon egy-egy csoport munkájának középpontjában, gyógyító, segítő, fölemelő, örömteli alkalmaink legyenek. Nem valamiféle protokollt kell megvalósítanunk, hogy csak az örömről és a jó dolgokról essen szó. Természetesen ezek is lényegesen megerősítik az embert. De ha szeretetteljes és diszkrét a légkör, akkor megnyílnak a résztvevők, és a család- vagy házascsoportban őszintén beszélhetünk a nehézségekről is.

A római találkozóon például láthattuk arra, hogy érdemes elmondani, mi az, ami megvalósult, és mi az, ami még kihívást jelent. Egy egyházmegyei családpsztorációs találkozó is jó, ha elhangzik, hogy az egyik egyházközségben valami így működik, a másikban meg amúgy. A minták lelekesíthetnek másokat, erőt adhatnak ahhoz, hogy ők is megtalálják a maguk útját, ráadásul így azt is tudják, hogy van kihez segítségért fordulni. A Rómában megtapasztaltak megerősítettek bennünket abban is, hogy a találkozóink valódi találkozások legyenek. A családkongresszusunkon idén újdonság volt, hogy a résztve-

ként tud segíteni a magyar családok szentebbé válásában ez az esemény? Hogyan lehet feldolgozni ezt a témát a későbbiekben?

– A sok, kincset érő gondolat között az is elhangzott, hogy a családnak mint az Egyház legfontosabb sejtjének élete is ritualizálható. A bevezető előadásban rámutattak, hogy nem két élete van a családnak: a templomi meg az otthoni, hanem a kettő egy. Az Istennel való ünneplés, szentségi találkozás természetesen kiemelt szerepet tölt be a család életében, de az Úristen jelen van az otthonunkban is. Ezért jó, ha egyfajta szeretetteljes rítusa van az otthoni hétköznapi és szabadidős tevékenységeknek is. A közös kirándulás éppúgy, mint az imádságnak. Istent így lehet tudatosan, természetesen, örömtelien és nem feszélyezetten bevenni a családba mint kis egyháza.

Lényeges üzenet volt az is, hogy a papok és a család együtt haladnak az úton, kiegészítik egymást. Kölcsönösen nagy szükségük van egymásra ahhoz, hogy nyilván nem tökéletes, de szereteteli családok élhessenek a társadalomban. A papság és a

Fokoláre közösséget képviselte, a Nyíregyházi Egyházmegye családreferens házaspárja – egy pap és a felesége – pedig a Görögkatolikus Egyházat. Velünk volt továbbá az Országos Lelkipásztori Intézet igazgatója, Fáby Kornél atya és a *Magyar Kurír* tudósítója. Így is bővítettük kicsit a Vatikán által javasolt létszámot, eredetileg ugyanis egy püspökből, egy papból és három házaspárból álló küldöttséget vártak minden országból. Úgy tapasztaltam, hogy a találkozó ideje valóságos kis családádképződést formálódni.

Fontos üzenet számunkra, hogy a család valóságáról őszintén kell beszélni, ezt szolgálják az egyházmegyei és a helyi családcsoportok. Munka, ünnep, kihívások, próbaté-

vőknek segítségképpen gyermekfelügyeletet biztosítottunk. Nagyon komoly, színvonalas előadások és tanúságtételek hangzottak el korábban is, de egy ilyen esemény attól szól igazán a családról, ha nemcsak a szülők, hanem az egész család részt vesz rajtuk. Itt, Rómában is nagyon szépen megoldották ezt. Ez a pár nap arra is rávilágított, hogy a programok között a szünet is fontos, mert ilyenkor történnek meg a tényleges találkozások. Mi is szerveztünk egy külön összejövetelt azokkal a püspökökkel, akik hoztam hasonlóan a Fokoláre lelkeséghez kötődnek.

– **Családi szeretet: hivatás és az életszentség útja ez volt a világtalálkozó témája. Mi-**

család nem két külön világ, hanem kétfajta életállapot, amelyek, ha összetalálkoznak, óriási áldást jelentenek egymás számára. Ugyanígy fontosnak találok a különböző generációk közötti szoros kapcsolatot: igenis vegyük komolyan azt, ami Rómában is elhangzott, hogy milyen nagy kincset jelentenek a nagyszülők. Merjünk támaszkodni a bölcsességükre, amíg még köztünk vannak, és gondoljunk arra, hogy akik most szülők, idővel nagyszülők lesznek, akik most gyerekek, majd szülőkké, nagyszülőkké válnak. Vonjuk be a nagyszülőket is a családba, mert minél tágabb körű a család, annál több áldás és öröm fakad belőle.

Agonás Szonja

Az Egyház kinyújtott karja

Születésnap beszélgetés Cserháti Ferenc püspökkel

(Folytatás az 1. oldalról)

– Mesélne a családjáról?

– Egyszerű fölművescsaládból származom, ahol a nagyszülők nyolc gyereket neveltek. Nagypám a kétezer tőkéből álló szőlőséget gondozta, nagymamám a gyerekeket nevelte otthon. Közülük aztán nem mindegyik akarta folytatni a földművelést, egyik nagybátyám és egyik nagyném is tanulni szeretett volna. A nagyném szatmári irgalmas nővér lett, a háború után Ukrajnában rekedt, a nagybátyám pedig papként szolgált Magyarországon. Amikor felhúzták a szögesdrótokat a közeli hármashatáron, a családkunk tagjai hirtelen három különböző országban találtak magukat. Apám is tanulni akart, Szatmárban szerezte meg a hentes-mészáros mesterlevelet. Hentesként aztán feljött Budapestre, itt dolgozott. Nagy tervei voltak: vendéglőt akart nyitni, de álmainak a második világháború véget vetett, hazatért Túrterebesre. Édesanyám szülei is földművesek voltak. Örülök az egyszerű származásomnak, mert így megtanultam azt, amit egykori földim, Bakócz Tamás, hogy mindenért meg kell küzdenem. Otthon nem éltünk nagy lábon. Enni mindig volt mit, fázni nem fázunk, de luxust sohasem engedhettünk meg magunknak.

– Hányan voltak testvérek?

– A családban én vagyok az elsőszülött Cserháti, az elődeimet Czumbiloknak hívták. Öten voltunk testvérek, az utánam következő testvérem már meghalt. Két fiú és két lány maradtunk, s mind a mai napig összetartó, jó testvérek vagyunk. Amikor a család összesjött, nálunk most is két-három órárt tart egy ünnepi ebéd, annyi mondanánk van egymásnak. Az öcsém Szatmáron, az öntödében dolgozott, egy lánya és egy fia van. A kisebbik húgom Temesváron tanult informatikát, két szép kislánya született. A nagyobbik húgom kijött utánam Münchenbe, amikor ott szolgáltam, őt gyerekekkel nem áldotta meg a Jóisten.

– A gimnázium elvégzése után jelentkezett Gyulafehérváron a teológiára. 1971-ben Márton Áron püspök szentelte pappá, aki akkor már élő legenda volt. Menyit éreztek Önök ebből?

– Büszke vagyok arra, hogy ismerhettem Márton Áron püspök atyát; szent ember volt. Roppant szerényen élt, sosem láttam kapkodni vagy idegeskedni, nagyon méltóságteljes volt. Eleinte csak messziről láttuk, ahogy sétál a kertben és rózsafüzért imádkozik. Amikor felvételiztem a teológiára, ő elnökölt a tanári karban. Volt egy hosszú fülű kutyája, a lábánál ült. A felvételin énekelnem is kellett. Bátoran elkezdtem szülőfaluam közkedvelti énekét: „Jézus, az ég s a föld dicső királya”, de a kutya belevonított. Valahány-

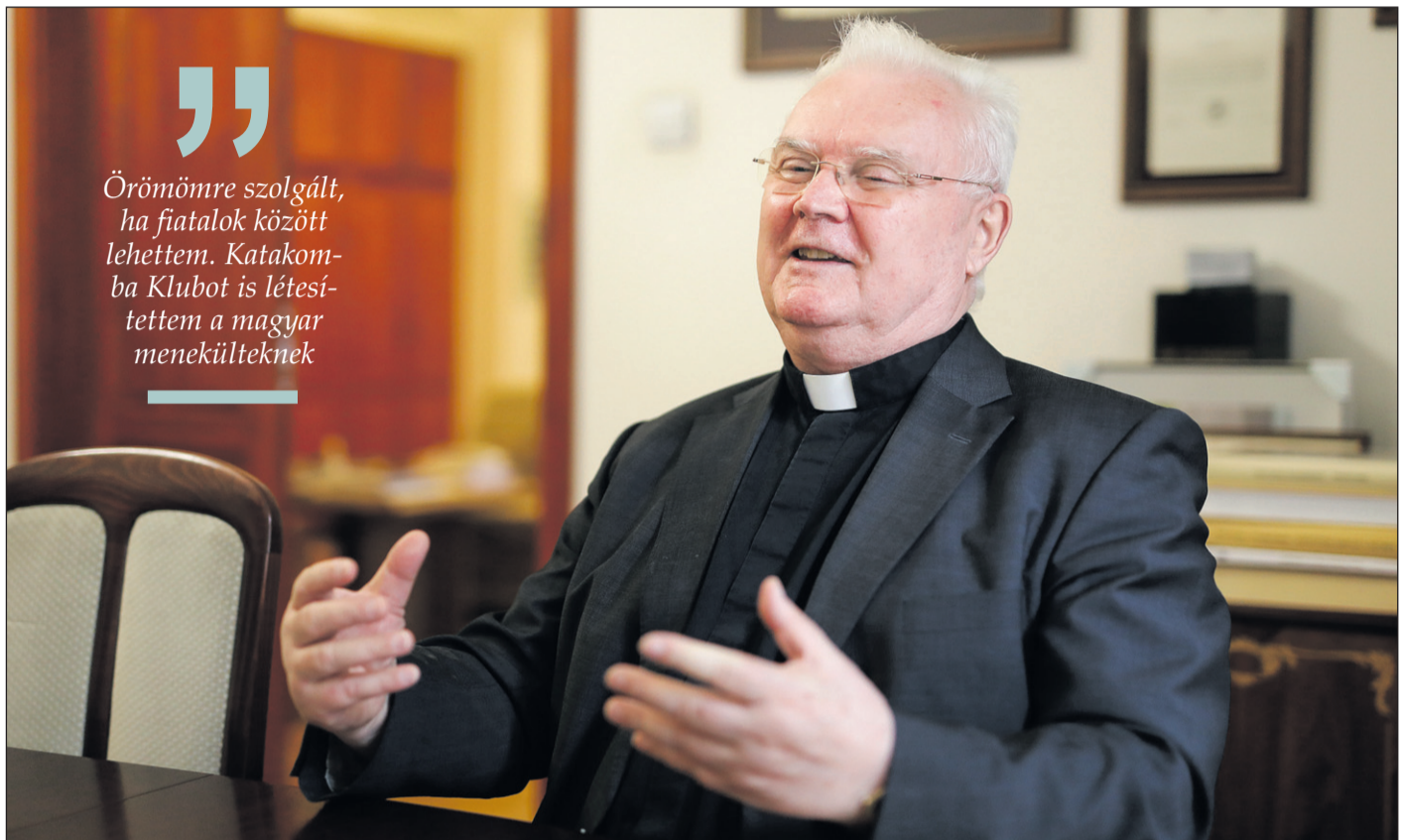
szor újrakezdtém, ő újra nyilvánította a nemtetszését. Nagy derűtséget keltett... Ez volt a bemutatkozásom Márton Áron kegyelmes úrnál. Kispapként előszeretettel jártunk hozzá reggelként ministrálni. Később tanított is minket, hodegetikát, amolyan lelkipásztori útmutatást és szociológiát oktatott nekünk. A teológiáról mi jártunk át hozzá a püspöki palotába, mert ő nem jöhetett ki az épületből, házi őrizetben volt. Egy idő után a ceremónáriusa lettem.

– Milyen feladatai voltak ceremonáriusként?

– A püspöki misék előtt a szobájában püspöki díszbe öltöttem, aztán átkísértem a székesegyházba, ahol a kispapok és a tanárok már sorfalat álltak és várták. A püspöki széknél átöltözött a szentmiséhez. Az albát szépen ráncba szedtem a háta mögött, ő szó nélkül, alázatosan túrte, ha jól megíngáztam rajta, aztán meghúzta a cingulust a derekán. A mise után visszakísértem szobájába, és segédkeztem a püspöki díszruhák levételénél. Ilyenkor magammal vihettem egy kispaptársamat, és ő mindkettőnket meghívott egy ünnepi uzsonnára, amit a mellette szolgáló két „szürke” nővérnek kellett előkészítenie. Kápolnához kulcsom volt, hogy a liturgikus könyveket bármikor elérhessem, és a szertartásokat megfelelően előkészíthessem. Abban az időben Romániában semmiféle egyházi kiadvány nem jelenhetett meg, de a kegyelmes úr különféle csatornákon keresztül mégis hozzáfutott ilyenekhez, például a II. Vatikáni Zsinat dokumentumaihoz és a szertartáskönyvekhez. Ezeket rendszeresen a rendelkezésemre bocsátotta, hogy átnézhessem őket. Ő szentelt pap, és erre büszke vagyok. Nagy reményekkel várom a boldoggá avatását, imádkozom érte.

– Olvastam Önről, hogy szeret nótázni.

– Főleg káplán és kispap koromban sok nótát megtanultam. Gyulafehérváron, a nagy séták idején a Tolvajkútnál a négy egyházmegye kispapjai, a temesváriak, a váradiek, az erdélyi székelyek és a szatmáriak megtanították egymásnak a nótákat. A teológián persze nem nótáztunk, legfeljebb farsangkor vagy szilveszterkor, a szinpadi előadásokon. Később Kaplonyba kerültem káplánnak, ahol az egyházi esküvők után a lakodalmakba is be-benéztem, és mindig örömmel csatlakoztam a nótás kedvű, jó hangú legényekhez. Sok szép nótát tanultam tőlük. Később, külföldi szolgálatom során sok magyar papi konferenciát szerveztünk, ilyenkor esténként a papi testvériséget is ápoltuk. A pap testvérek között mindig akadt néhány jó énekes. Volt idő, amikor harmincan-negyvenen is összegyűltünk, és éjfélig nótáztunk. Persze hozzám a szat-

Örömmre szolgált, ha fiatalok között lehettem. Katakomba Klubot is létesítettem a magyar menekülteknek

mári nóták állnak a legközelebb, azoknak van egy sajátos, egyedi stílusuk, ami nagyon kedves a szívemnek.

– Korábban egyszer úgy fogalmazott, hogy amikor a Nyugatra vándorlást választotta, „a fegyverekkel és tövises drótokkal őrzött határon Isten segítségével jutott át”. Mesélne erről, hogyan történt?

– Borsnál léptem át a határt. A szöges drótok árnyékában nőttem fel, ami rettegett dolog volt számunkra. Németországba kerülve nem menekült státuszban részesültem, hanem a sváb származásom miatt „hazatérőnek” ismertek el. Így nagyon hamar, alig két hónap elteltével megkaptam a német állampolgárságot, és fél éven belül már utazhattam is Magyarországra, a nagybátyámhoz. Nem sokkal később édesanyám és a húgom is átjöttek ide, így találkozhattunk egymással. Amikor Mindszenty bíboros hamvait hoztuk haza 1991-ben, a buszra felszállt egy kiskatonna a határellenőrzéskor. Kérdezte, honnan jövőnk. Amikor megtudta az utazásunk célját, szalutált, és nem kérte el az útleveleket. Maig emlékezetes az a felszabadultság, amit akkor érezünk. A korábbi évek tortúrái után végre így léphettünk át a magyar határt, mégpedig Mindszenty bíboros nevének említésére, ami azelőtt komoly vesztéllyel is járhatott.

– Mindszenty egykori mariazelli sírja felett ez olvasható egy márványtáblán: „aggastyánként lett a világban szétszórt magyarság hú pásztorja és igaz atyja”. Ön átvette Mindszenty vándorbotját, és folytatja az ő nyugati szolgálatát?

– A munkát, amit a nagyvilágban végzek, ő kezdte el. Amikor Mindszenty 71-ben Nyugatra kényszerült, sokan szívesen vették volna, ha meghúzza magát a Vatikánban a János-toronyban, telje-

sen elszigetelve a külvilágtól. A diktatórikus magyar államnak az volt az érdeke, hogy Mindszenty külföldre kerülve fogja be a száját és hallgasson. Egy hónap után azonban Rómából visszatért Bécsbe, a Pázmáneumba, és felvállalta a külföldi magyarok lelkipásztori szolgálatát. Járt a világot, felkereste a „hulló faleveleket” – ahogyan ő nevezte a külföldre szakadt magyarokat –, és igyekezett megerősíteni őket hitükben és magyarságukban. Halála után Irányi László piarista püspök folytatta a munkáját Washingtonból. Őt követte Torontóból Miklósházy Attila SJ püspök, akit aztán én váltottam ebben a szolgálatban.

– A Németországban töltött éveiből mi az, amit kiemelne?

– Mindent. Külföldön mi egyszerre ápoltuk a magyarságunkat és a hitünket, röviden úgy szoktam mondani: Szent István örökségét. A müncheni Hétfégy Magyar Iskolában igyekeztünk a gyerekeknek magyar irodalmat, földrajzot és történelmet tanítani. 1956 után Kastlban létrejött a magyar gimnázium azoknak a külföldi magyar diákoknak, akik le akartak érettségizni és egyetemen továbbtanulni. A Kastli Magyar Gimnázium, Fiú- és Leányinternátus mintegy kétszáz-kétszázötven tanulóval működött, az intézmény fenntartó testületében magam is részt vehettem. A kultúra és a hit teljesen összefonódott a külföldi tevékenységünkben. Münchenben mindig volt húsz-huszonöt egyházi csoportom. A 80-as években ifjúsági gitáros énekkart szerveztem, még Máramaroszigeten tanultam meg gitározni. Orgonálni már korábban tanultam, most is játszom orgonán. Ebből a szempontból nekem a koronavírus-járvány is jót tett, mert ismét volt időm sokat gyakorolni a kis elektromos házi orgonámon. Münchenben bibliakört, taizéi csoportot, senior klubot szerveztünk, a Külföldi Ma-

gyar Értelmiségi Mozgalom keretében rendszeres előadásokat tartottunk, egy idő után már hazai és külföldi előadókkal. München amolyan kapu volt a nyugati világ felé, ahol valóban sok értelmiségi megszólalhatott és megoszthatta a gondolatait. Zarándoklatokat szerveztünk a németországi, főleg bajorországi magyar vonatkozású történelmi helyszínekre. Nyugatra érkezésem után végre aktívan és szabadon végezhettem papi szolgálatom, hiszen otthon mindenhol csak korlátokba, megszorításokba ütköztem. Szatmári ordináriusom annak idején figyelmeztetett: „Megmondtam neked, fiú, hogy csak a temetőben és a gyóntatószékben szolgálgj.” Tette kész fiatalemberként ezt annak idején odahaza csak nagyon nehezen tudtam elviselni. Münchenbe kerülésem után csodálatos, felemelő érzés volt számomra, hogy mindenféle korlátozás nélkül láthattam el lelkipásztori szolgálatomat. Ez sosem jelentett terhet nekem, sőt örömmre szolgált, ha fiatalok között lehettem. Katakomba Klubot is létesítettem a magyar menekülteknek, akik nem tudták, hogyan kezdjék el az életüket az emigrációban. Biztosítási, jogi, egészségügyi és más információkkal láttuk el őket.

– Megmaradtak ezek a kapcsolatok?

– A barátságok, amelyek ez idő alatt szövődtek, máig élnek, pedig igazán szétszóródtunk a nagyvilágban. Szerettem az embereket, a hűveim között élni, a szabadidős programokat, akár a kötélhúzást, a lepénysütést vagy a pingpong- és a sakkversenyeket is kedveltem. Püspökként ma is járom a világot, és sokféle múzeumokat, kiállításokat, látványokat akartak mutatni nekem nagyon szíves és kedves vendégként, de én mindig előnyben részesítettem a találkozást az emberekkel, a csoportokkal, az egyesületekkel. Számomra a találkozás mindig fontosabb volt a világ látványosságainál.

Arra törekedtem és törekszem, hogy külföldön élő magyar testvéreim megérezzék, bárhol éljenek is a nagyvilágban, az Egyház mellettük áll, és segíti őket. Az Anyaszentegyház általam is kinyújtja feléjük szerető jobbát.

– Nemrég ünnepelte a 75. születésnapját. Mik a tervei a jövőben?

– Ameddig a Jóisten erő ad, amíg megfelelek az elvárásoknak, és szolgálatomat előljáróm is elfogadhatónak, jónak látják, addig szívesen dolgozom. Az egyházi előírásoknak megfelelően a 75. születésnapomkor a Szent-életétem közeledtével a Szent-átjának benyújtottam a lemondásomat. Egyelőre, amíg más döntés nem születik, lelkesen végzem a munkámat. Nem érzem magam fáradtnak, de persze nem tagadom, hogy elmúltam már tizennyolc...

– Itthon is van olyan közösség, ahová tartozik, ahol megélheti a találkozások öröme?

– A Központi Szemináriumban élek, kispapok között. Vannak jószágos, hozzám közel álló pap testvéreim, de nagy baráti köröm Budapesten nincsen. Ne felejtse el, hogy jószerével már az ötödik országban élek, és ez nem feltétlenül kedvez a nagy és tartós barátságoknak. A szatmári gyökereim máig megvannak, nekem a világ közepe még mindig Túrterebes, akkor is, ha csak nagy ritkán, évente egyszer-kétszer jutok haza. Németországban is halványulnak a kapcsolataim, bár hivatalosan még oda is tartozom. Püspöki kinevezésem óta tizenöt esztendő telt el, és tíz éve, hogy hazánkba szakadtam, ahol korábban huzamosabb ideig sohasem éltem. Sokfelé jártam, sok szépet láttam, és sokfelé szolgáltam. De egyre inkább be kell látnom, hogy a mi hazánk valóban a mennyben van (Fil 3,20).

Bencze Zsuzsanna
Fotó: Lambert Attila

IMAÓRA

Kútvolgyi Szűz Mária-engesztelőkápola: engesztelő virrasztás hazánk lelki megújulásáért minden csütörtökön 20 órától pénteken 5 óráig az Oltáriszentség előtt. 22 órákor szentmise. Cím: 1125 Budapest, Gálgóczy u. 49. (BKK: a Széll Kálmán térről a 128-as busszal a végállomásig, a Regöczy István téri.)

Az Örökimádás-templom (Budapest, IX. kerület, Üllői út 75-77.) szentségimádási rendje: hétköznap 8 órától 18 óráig, vasárnap 12 órától 18 óráig. Minden csütörtökön a 17 órákor kezdődő imaórán, majd az azt követő szentmisén előre felvett miseszándékokért imádkoznak. Minden hónap első csütörtökén Erdő Péter bíboros celebrálásával pápi és szerzetesi hivatásokért, a második hónapban a templom karitászcsoportjának szándékára, a harmadik hónapban az imaláda elhelyezett szándékokért imádkoznak.

A Szent István-bazilika Mária-kápolnájában (Budapest, V. kerület, Szent István tér 1.) égi kérésre, huszonhat éve minden csütörtökön 10 órától péntek reggel 5 óráig engesztelő imavirrasztást tartunk Magyarországon, a magyarság lelki megújulásáért. 21 órákor mindig más atya mutat be szentmisét a két legszentebb Szív szándékára. Mindenkit szeretettel várunk! Imádkozzunk együtt!

Elsőpénteki missziós konferenciabeszédek a magyar családokhoz a városmajori Jézus Szíve-templomban (Budapest, XII. kerület, Csaba utca 5.). A 18 órákor kezdődő szentmisék után a kistéplomban beszélgetés az elhangzott homíliáról. Mindenkit szeretettel várunk. Bővebb információ: https://www.varosmajoriplebania.hu/

Kaposfüreden, Szűz Mária Efezusi Háza (7400 Kaposfüred, Álomás u. 61/a) várja az engesztelő híveket minden első szombaton 10 órától közös rózsafüzér-imádságra, melyet nemzetünk és hazánk lelki megújulásáért ajánlunk fel. Záróközpontok bejelentkezése: Mezőfi Zoltán +36/70-363-7645. www.mariahaza.hu

Csobánka – Szentkúton a régi hagyományokhoz hűven folytatódnak a nagy múltú elsőszombati szentmisék. Mindenkit szeretettel várunk a festői szépségű Mária-kegyhelyen 2022. május 7-től október hónapig minden első szombaton a szentkúti kápolnában fél 11 órákor kezdődő ünnepélyes engesztelő rózsafüzér-imádságra és a 11 órákor kezdődő szentmisére.

Elváltak és egyedül maradtakért mutatnak be szentmisét minden hónap első keddjén 17 órákor, a budapest-belvárosi Nagybaldogasszony-főplébánia-templomban (Budapest, V. kerület, Március 15. tér 2.). A szentmise után tematikus beszélgetésre hívják a résztvevőket.

LELKIGYAKORLAT

A Szent Gellért Lelkigyakorlatos Házban (2016 Leányfalu, Mórca Zsigmond út 141.) július 07-én 18 órától 10-én 13 óráig, 10-én 13 óráig, 11-én 18 óráig az abortusz okozta fájdalomról. Vezetők: Kovács Ferenc diakónus és K. Treer Mária lelkiigazgató. Megkeresésüket bizalmasan kezelik. Július 18-án 18 órától 21-én 13 óráig a Mária Papi Mozgalom lelkiigazgatója Solti János jezsuita atya vezetésével. Hívek jelentkezését is várjuk. Augusztus 25-én 18 órától 28-án 13 óráig Dr. Gál Péter atya lelkiigazgatója. Elérhetőség: 06/26-383-212, 06/30-466-0749

Idén 40 éves a szalóki lelkierőmű - az Eggerszalóki Ifjúsági Találkozó és Lelkiigazgatóra szeretettel hívnak és várunk mindenkit 2022. július 14-től 17-ig. A szentmisék és lelki programok mellett ezúttal is lesznek kiscsoportos beszélgetések, műhelyek, tanúságtételek és koncertek. Bővebb információ: www.facebook.com/szalok, ifjusag@egriegyhazmegye.hu e-mail-címen.

Csoportos, hivatástisztázó lelkiigazgatót tartanak a pálos nővérek 2022. július 15. estétől 19-én délig szerzetesi hivatást érző, 18-38 év közötti lányok számára. „Jézus kiválasztotta őket, hogy Veled legyenek” címmel. A lelkiigazgató költségeiről tájékoztatás, illetve jelentkezés Mária Terézia nővérnél: noverek.palos@gmail.com Bővebb információ: www.palosnoverek.hu

Papi lelkiigazgató Barsi Balázs atyával. Balázs atya papok számára idén egy közös lelkiigazgatót tervez tartani. Ennek időpontja: augusztus 16-19., helye: Mátraverebély-Szentkút. Részletek a szentkut.hu honlapon, jelentkezés az info@szentkut.hu címen vagy a 06/32-418-029 telefonszámon. Jelentkezési határidő: 2022.08.11.

Hivatástisztázó lelkiigazgatót tartanak Dömösön, 17-35 év közötti férfiak számára 2022. augusztus 25-e csütörtöktől augusztus 28-a vasárnapig. Jelentkezni lehet: Csépanyi Gábor atyánál, e-mail: gabcsep77@gmail.com. Jelentkezési határidő: augusztus 10., szerda.

LELKI NAPOK

Lelki napokat tartanak a fogyatékosokkal élők hozzátartozói számára Csobánkán, a Segítő Nővérek Rendházában (2014 Csobánka, Templom köz 4.) július 22-én, pénteken 9 órától július 25-én, hétfőn 18 óráig. Kísérik: Czako Ágnes SA és Mihály Mária SA. Jelentkezés és információkérés telefonon 06/26-321-123, e-mail-ben: segitonoverekcsob@gmail.com. Jelentkezési határidő: 2022. július 17., vasárnap.

Életöltő - Alkotó lelkinapok lesznek Csobánkán azoknak, akiknek az alkotás imádság, 2022. július 28-án, csütörtökön délelőtt 10 órától július 31-én, vasárnap kora délutánig a Segítő Nővérek Rendházában (2014 Csobánka, Templom köz 4.). Kíséri: Czako Ágnes SA. Jelentkezési határidő: 2022. július 24., vasárnap.

NYÁRI EGYETEM

Domonkosok Magyarországon - Domonkos nyári egyetem Vasváron 17-25 éves fiatalok számára, 2022. augusztus 1., hétfő - 2022. augusztus 4., csütörtök között. A programok között szerepel többek között: ismerkedés a várossal, a domonkos renddel, vala-

mint filmvetítés és előadások. A részvétel ingyenes, minden érdeklődőt szeretettel várunk. Bővebb információ: https://domonkosok.hu.

BÚCSÚ

Az óbudai Szent Vér-kápolna (Budapest, III. kerület, Doberdó út) július 1-jén tartja hagyományos elsőpénteki liturgikus programjait: délután 3-kor az Isteni Irgalmasság rózsafüzérére imádkozzák, majd szentmisét mutat be Molnár István plébános atya, végül elmondják a Szent Vért-litániát. A szokásosnál hamarabb, fél kettőkor kezdődik a kereszttű a kiscelli kálvárián (a múzeum előtt). A Szent Vér-kápolna – a búcsúnapra tekintettel – déltől este 6 óráig lesz nyitva. Ezen a napon a kápolna imádkozó látogatói teljes búcsút nyerhetnek a szokásos feltételekkel.

KIÁLLÍTÁS

Covid-19: büntetés vagy kegyelem...? címmel különleges és elgondolkodtató tárlatot nyitottak meg április 2-án, szombaton délután a budapest-terézvárosi Avilai Nagy Szent Teréz-templom altemplomi kiállítóterében (Budapest, VI. kerület, Pethő Sándor u. 2., a Nagymező és a Király utca sarkán.). Topor Márta, Kecskés Viktor és Kiss György fotókkal, installációkkal mutatják be azt, ami az emberiséget és szűkebb környezetüket érte az elmúlt két évben. A tárlat megtekinthető hétköznapokon 07.30-12 óra és 15-19 óra között, vasárnap és ünnepnapon 08.30-13, valamint 16.30-19.30 óra között. Mindenkit szeretettel várunk.

„Formák és színek a közetek világában” című, gazdag és szakmailag igen értékes hagyatéki kiállítás nyílt Fehér Tamás, a 2020-ban elhunyt geológus gyűjteményéből. Az anyag értéke ma már részben felbecsülhetetlen, hiszen a kollekción szereplő közetek lelőhelyei közül több is akad, melyet már nem érhetnek el a gyűjtők. A kiállítást július 1-től augusztus 31-ig a Líceumban (3300 Eger, Eszterházy tér 1.), minden nap 9.30-18 óra között tekinthetik meg az érdeklődők.

MEGHÍVÓ

Zsoltárfesztivál lesz a budapesti Szent István-bazilikában (Budapest, V. kerület, Szent István tér 1.) Nyisd meg, Uram! címmel július 9-én, szombaton 20 órától. Fellépnek: Divna Ljubojević & Melódi és a Szent Efrém Férfikar. A belépés díjmentes, minden érdeklődőt szeretettel várunk.

Táncmeditációs napokat tartanak Budapesten az állandóság – változás – megújulás jegyében, a Sacré Coeur Nővérek Forrás Lelkiségi Központjában (Budapest, VIII. kerület, Reviczky u. 9., a Krisztus Király-plébánia nagyertere), a Sacré Coeur Nővérek szervezésében 2022. július 13-14-én, 10-18 óra között. A program rövid leírása: Mi az az állandóság az életben, amire alapozva elfogadjuk a változást, és így képesek vagyunk a megújulásra? A zene, a tánc, mozdulatok visszatérő és váltakozó ritmusa segíti ennek megtapasztalását. A szervezők elérhetőek telefonon: 06/30-476-7590 vagy e-mail-ben: rscj.mese@gmail.com.

TÁJÉKOZTATÁS

Az Esztergomi Bazilikában 2022. május 1-jétől a tíz főt elérő csoportok látogatása esetén kötelező az audio-guide használata, hogy a Bazilikában az egy időben látogató csoportok ne zavarják egymást. Kéri, hogy a csoportok ezután már audio-guide-dal érkezzenek. Amennyiben nem rendelkeznek ilyen készülékkel, előzetes bejelentés esetén tudnak bérelni a helyszínen, költségtérítés mellett.

ZENEI FESZTIVÁL

I. Péter-Pál Zenei Napok a budafok-belvárosi Szent Lipót Plébánián (Budapest, XXII. kerület, Plébánia u. 2.), 2022. június 29 – július 03. között rendezik meg a település első kötéplomához köthető fesztivált. A koncertek 19.30-tól, szombaton 19 órától kezdődnek a kápolnában. A zárókoncertre vasárnap kerül sor a Szent Lipót-templomban (Budapest, XXII. kerület, Savoyai Jenő tér). A részvétel ingyenes, minden érdeklődőt szeretettel várunk.

TRADICIONÁLIS HARANGOK ÖNTÉSE GOMBOS MIKLÓS ÉS FIA, FERENC Ref.: www.harangotes.hu. Cím: 2162 Órbottyán, Rákóczi u. 134. Pf. 10. Mobil: +36 30 948 9575 | +36 30 728 8161 Tel.: +36 28 360 170 E-mail: gombosmi@harangotes.hu | info@harangontode.hu

A BUDAPEST-KELENFÖLDI SZENT GELLÉRT PLÉBÁNIA EGYHÁZI FENNTARTÁSÚ URNATEMETŐJÉBEN URNAFÜLKÉK MEGVÁLTÁSÁT, valamint ZÁRTSZÓRÁSOS TEMETÉS LEHETŐSÉGÉT KÍNÁLJA. Temetőnk minden nap 8 – 18 óráig látogatható. Urnairoda nyitvatartása: Hétfőtől péntekig: 9.30-tól 16.30-ig Telefon: 1/203–8912; E-mail: urnairoda@szgp.hu Plébániai iroda nyitvatartása: Hétfőtől péntekig: 9.30-tól 16.30-ig Telefon: 1/203–8915; E-mail: iroda@szgp.hu Templomunk miserendje: Vasárnap: 9.00, 11.00 és 18.00 Hétköznap: 7.00 és 17.00 Szombaton 7.00 és 18.00 Cím: 1115 Budapest, Bartók Béla út 149.; Honlap: https://szgp.hu

Ünnepi üzenetküldő Köszöntse szeretteit az Új Ember hasábjain! Üzenjen névnap, születésnap, házassági évforduló alkalmából, küldje meg gratulációját gyermek születéséhez, sikeres vizsgához vagy más örömteli pillanathoz! Rövid üzenetében küldje el az ünnepelt nevét és a települést, ahol él, az aprohirdetes@ujember.hu címre. Levelében, kérjük, adja meg a pontos nevet és címet, melyre kiállíthatjuk számlánkat. Egy üzenet díja 3000 Ft, amit átutalással vagy csekken tud befizetni, a befizetés beérkezése után sorait legközelebbi lapszámunkban megjelentetjük. Ünnepeljen velünk – várjuk jelentkezését!

SZLOVÉNIAI ZARÁNDOKLAT aug. 30 - szept. 2. | 4 nap | 139.900 Ft/fő MÁRIARADNAI BÚCSÚ október 6-8. | 3 nap | 57.900 Ft/fő LOURDES-I ZARÁNDOKLAT (REPÜLŐVEL) október 6-9. | 4 nap | 229.900 Ft/fő MEDJUGORJEI ZARÁNDOKLAT október 18-22. | 5 nap | 82.900 Ft/fő ZARÁNDOKLAT RÓMÁBA október 24-30. | 7 nap | 199.900 Ft/fő SZENTFÖLDI ZARÁNDOKLAT AZ ADVENTBEN nov. 28 - dec. 4. | 7 nap | 449.900 Ft/fő VIA SACRA ZARÁNDOK UTAZÁSI IRODA +36 20 500 5050 www.viasacra.hu

ADÁSVÉTEL HANGLEMEZEKET, szépirodalmi könyveket vásárolok gyűjteményembe. T.: 06/30-346-7378 ALBÉRET A NYUGATI PÁLYAUDVAR KÖZELÉBEN, Budapesten, hosszú távra kiadó 36 nm-es, egyszobás, álló galériás, bútorozott, gépesített írás-felírás lakás, liftes ház 3. emeletén. Egy vagy két személynek, diáknak remek, kiváló közlekedéssel. Dohányozni és állatot hozni nem lehet. Érdeklődni: 06/20-373-7090 ÁLLÁS EGYHÁZI FENNTARTÁSÚ, kis létszámú, családirajongó hangulatú idekötő otthonába keressük új kollégáinkat ápoló, gondozó munkakörbe. Jelentkezni életrajz elküldésével a cijugiget@gmail.com email-címen lehet. RÉGISÉG A VISNYEI GALÉRIA régiséget vásárol. Budapest, VII. ker., Dózsa György út 44. T.: 06/1-321-7000 PAPIR- ÉS FÉMPÉNZT, bélyeget, képeslapot, papírrégiséget és más régiségeket vásárolunk, illetve árverésre átvesszünk. Bu-

dapest, VI. kerület, Andrassy út 16. T.: 06/1-266-4154. Nyitva: hétfő-szerda 10-17, csütörtök 10-19 óra között. TÁRSKERESŐ 47/163/62 éves, független, diplomás, szellemileg és fizikailag aktív nő hozzáillő férfi társát várja. Jellege: Csömör környékéről SZOLGÁLTATÁS FOGSOROK, hidak készítése, javítása, szükség esetén házról is. T.: 06/1-213-5726 ÓLÓMÜVEGABLAKOK restaurálás, tervezés, kivitelezés több évtizedes tapasztalattal vállaljuk. Tóth Erzsébet T.: 06/20-438-5993; www.uvefestes-stainedglass.hu A hirdetések tartalmáért és azok valóságáért a hirdető vállal felelősséget.

facebook Uj Ember

Uj Ember Kiadja a Magyar Kurír Terjeszti a Magyar Posta Rt. Hírlap Üzletág, előfizethető a kiadónál, a postán. Nyomás: Virtuoz Kiadó és Nyomdaipari Kft. • Ügyvezető: Tolonics Gergely ISSN 0133-1205 KÉZIRATOKAT NEM ÖRZÜNK MEG ÉS NEM KÜLDÜNK VISSZA. LAPZÁRTA: 2022. JÚNIUS 27.

Főszerkesztő és felelős kiadó: Kuzmányi István Lapszerkesztő: Baranyai Béla • Lapszerkesztő-helyettes: Kőrössi László Szerkesztőség: Agonás Szonja, Benke Zsuzsa, Bodnár Dániel, Bókay László, Borsodi Henrietta, Fábian Attila, Gáts Judit, Horogszegi-Lenhardt Erika, Lambert Attila, Merényi Zita, Mészáros Ákos, Pallós Tamás, Szalontai Anikó, Székács István, Thullner Zsuzsanna, Trautwein Éva, Vámosy Erzsébet, Verecsői Nácisz Olvasószerkesztő: Kodólk Bernadett Korrektor: Szántó István • Tördelés: Mészáros Ákos Szerkesztőség és kiadóhivatal: 1068 Budapest, Városligeti fasor 42. Postacím: 1406 Budapest, Pf.: 100 • Tel.: +36/1-317-3933 www.ujember.hu • e-mail: ujember@ujember.hu

Könyvesbolt: 06/1-266-0845; konyvesbolt@ujember.hu Médiaajánlat kérhető: 06/1-317-3933; hirdetes@ujember.hu Közlemények, gyásjelentések, apróhirdetések feladása: +36/1-317-3933; aprohirdetes@ujember.hu; http://ujember.hu/aprohirdetes-feladasa/ Előfizetés, terjesztés: +36/1-235-0484; +36/1-633-3790; +36/1-633-3132; terjesztes@ujember.hu Előfizetés megrendeléséhez kérjük, vegye fel a kapcsolatot kollégáinkkal a fenti elérhetőségek valamelyikén. Egyéni egypéldányos előfizetés beföldről negyedévre: 4050 Ft, fél évre: 8100 Ft, egy évre: 16 200 Ft. Magyar Kurír 10700732-68366180-51100005 (CIB Bank).

Találkozási pontok Isten és ember között

Ismertették a veszprémi várnegyed felújítási munkálatait

A veszprémi várnegyed rekonstrukciójának céljairól, a fejlesztési koncepcióról, előrehaladásáról számolt be június 23-án Veszprémben a sajtó képviselőinek Udvardy György veszprémi érsek, Porga Gyula, Veszprém Megyei Jogú Város polgármestere, Vörös Tamás, a veszprémi érsekség főépítésze, valamint Pém Attila, a Castellum Vagyonkezelő Igazgatóság igazgatóhelyettese.

A veszprémi várnegyed megújulása nemcsak a főegyházmegye, de Veszprém városa, a térség, valamint a hazai turizmus szempontjából is jelentős fejlesztés. Kiseb, egy-egy épületet érintő fejlesztések voltak korábban is a várnegyedben; nagyobb léptékű rekonstrukció legutoljára 1907–1910-ben zajlott, azonban a jelenlegi beruházást megelőző feltárás és előkészítő munka során beigazolódtott, hogy még ez a századeleji fejlesztés is csak részleges volt. Ha teljes körű megújítást keresünk, egészen a barokk korig, azaz mintegy kétszázötven évet kell visszamenni a múltban.

„Közös örömről szeretnénk most hírt adni. A kommunikáció ugyanis nemcsak információközlés, hiszen a jóra irányulva, az igazságot feltárva közösséget is teremt, mely befogad, reagál, növekszik és gazdagodik. Az Egyház evangéliumot, azaz jó hírt hirdet, mely előre mutat és kultúrát teremt. Szeretnénk megőrizni őseink hitét, a hitük teremtette kulturális és épített javakat. Ez a jövő reménye.” – emelte ki Udvardy György veszprémi érsek a beruházás kapcsán tartott sajtótájékoztatón.

„Őseink hite a jövő reménye” – ez a felirat került 1938-ban a Gizella-kápolna oltárára. Ez hitvallást és cselekvési programot is jelöl, kifejezi, akik most vagyunk, és akik lenni szeretnénk.

A főpásztor szerint az Egyház feladata többek között az is, hogy jelen legyen a mindenkori társadalomban, és át tudja adni az örök igazság, a Krisztusba vetett hit értékét minden embernek.

A főegyházmegye célja, hogy intézményei, közösségei révén találkozási pontot biztosítson Isten és ember között.

„A várnegyed megújulása során fontos cél, hogy megőrizzük, megóvjuk azokat az értékeket, amiket őseink ránk hagytak. Ugyanakkor nyissuk meg az egyházi létesítményeket a közösség felé, funkcionálisan újítsuk meg a várban található épületeket, lakjuk be, használjuk a tereket, legyenek ezek találkozási pontok, ahol Isten közösségteremtő ereje munkálkodikhat” – hangsúlyozta az érsek.

Manapság divatos kifejezés a zöldmezős beruházás, amikor olyan helyre épül valami, ahol addig nem volt semmi. Az Egyház soha nem lehet „zöldmezős beruházó”, hiszen az elődök örökségére épül. Mindez komoly szakmaiságot is jelent. A kultúra egyetemes és egységes szemléletének megerősítése mellett pasztorális tevékenység is, ettől nem elválasztható.

A főpásztor azt is kiemelte, hogy a beruházás során biztosítják az átláthatóságot, a munkálatok nem titkosak, mindenkit tájékoztatnak a fejlemé-

nyekről. Udvardy György veszprémi érsek azt is elmondta, hogy egy különleges igazoló iratot kapnak azok, akik részt vesznek ebben a munkában. A felújításokat Szent Mihály és Szent József oltalmában végzik.

Porga Gyula, Veszprém polgármestere szerint a várnegyed felújítása illeszkedik a városban évek óta tartó beruházásokhoz. Nem elég egy régi épületet megújítani, gon-

dolni kell a hosszú távú célokra is. Emellett egy ilyen arányú építkezésnél különösen fontos, hogy a város együttműködjön a partnereivel, így az érsekséggel is. Azt is szeretnék, hogy Veszprém 2030-ra Európa városainak élhetősségi rangsorában az első között legyen.

Pém Attila, a Castellum Vagyonkezelő Igazgatóság vezetője arról számolt be, hogy a Veszprémi Főegyházmegye egyházi személy státuszában lévő intézmény célja a beruházás lebonyolításának és menedzselésének a műemlékegyüttes üzemeltetése és hasznosítása.

A várbeli fejlesztés tisztán állami forrásból valósul meg, a kormány az Európa Kulturális Fővárosa 2023 cím viselésével összefüggésben döntött a várnegyed megújulásának 39 milliárd forintnyi támogatásáról. Ennek során 18 műemléki épület, 35 ezer négyzetméter épített, és mintegy 10 ezer négyzetméter zöld terület újul meg. Az előkészítő folyamatok során közel 40 kutatói-régészeti szerződés keretén belül térképezték fel a vár értékeit. Ezek régészeti, restauratori, művészettörténeti és építéstörténeti kutatások voltak. Az eredményeket figyelembe véve tíz építész generáltervező és két tájépítész csapat dolgozott a Vár Projekt tervein. Amennyiben szükséges, menet közben is frissítik, alakítják a terveket. A felújítási munkákat 4 generálkivitelezői csapat végzi. A kivitelezői több hónapos versenyvétel és több körös tárgyalássorozat után választották ki. Öt céggel kötötték végül szerződést: Laterex Építő Zrt.; Fejér BÁL Zrt.; Vemévszer Kft., Swietelsky Magyarország Kft., B G General Kft.

Pém Attila azt is kiemelte,

hogy hasonló beruházás a világon legalább tíz évet vesz igénybe. Most ennyi idő nem áll rendelkezésre, hiszen 2023 elején elkezdődik az Európa Kulturális Fővárosa címhez kapcsolódó évad, és nem titkolt cél, hogy erre az időszakra bizonyos funkciók elkészüljenek, az állványok, illetve a látványt zavaró építési elemek elbontásra kerüljenek, az épületek tető- és homlokzati felújítási munkái elkészüljenek. A Körmendy-palotában a Boldog Gizella Gyűjtemény látogatói terei, a Biró-Giczey-palota turisztikai fogadópontként funkcionáló terei, valamint a Szent György-kápolna látogathatóvá válnak, ezen felül a Szent Mihály-főszékesegyház és a Szent György-kápolna is alkalmas lesz liturgikus események megtartására.

A rekonstrukciós folyamatokat úgy szervezték, hogy a szomszédságban található intézmények folyamatos működése biztosított legyen.

A közút tehermentesítése és az Óváros tér és közvetlen környezetének zavartalan működése miatt a Várhegy keleti oldalán, az Úrkút utca felőli Sportpályán egy óriás terállványrendszerrel építettek

részre pedig Boldog Gizella ereklyéjét fogják elhelyezni. A falfelületeket teljes körűen restaurálják és biztosítják a jövőbeli államgövést.

A Szent Mihály-főszékesegyház barokk részeit a 20. század elején elbontották, helyére egy neoromán templom épült. 1974-ben külső és belső felújításra került sor, 2010-ben pedig homlokzati rekonstrukciót végeztek az épületen. A székesegyházban szivárog a talajvíz, emellett beázások is rontották a templom állapotát. Kiderült, hogy az épületet veszélyeztető sófertőzés hatalmas méreteket öltött. A kutatás során arra is fény derült, hogy a most látható díszítés nem eredeti. Az építéskori festés eltűnt, ráadásul az 1974-es átfestés nem volt megfelelő minőségű.

Az a célunk, hogy a székesegyház belső állapotát stabilizáljuk, a talajból érkező nedvesség szivárgását meggátoljuk, és létrehozzunk egy olyan stabil állapotot, mely lehetőségessé tesz egy későbbi restaurációt. – fejtette ki a főépítész.

Az üveglakok Waltherr Gida, Árkayné Sztéhló Lili és Perlaki József művei. Ezek más minőséget képviselnek, Waltherr Gida ablakai az eredeti koncepcióba illenek, a későbbiek nem feltétlenül. Vörös Tamás azt is elmondta, hogy a belső teret többféle liturgikus funkcióra is alkalmassá fogják tenni. A padokat, az oltárt és a festményeket restaurálni fogják. A falfelületet levédik, mert egy teljes körű restaurálás legalább öt évet vesz igénybe, erre most a szűk időkeret miatt nincs lehetőség. A székesegyház korszerű világlátást és hangosítást is kap.

A Szent György keresztelőkápolnát az '50-es években fedték fel, ettől kezdve indul-

tak el itt a feltárások. Mivel műtárgyként, és nem szakrális területként kezelték, ezért az államgövést nem megfelelően oldották meg. A vasbeton tetőtől kevésebben kedvezőtlen műszaki megoldást alkalmaztak, így a víz visszafolyt a romok közelébe. A most folyó kutatás során a rétegek azonosítása megtörtént. Azt szeretnék, hogy a jövőben a kápolnát liturgikus célokra is lehessen használni.

A Nagyszemináriumnak a felújítás után egyházkormányzati funkciója lesz, de étkezőt és más közösségi tereket is kialakítanak benne. Az épület harmadik emeleti szintjét elbontották, a megújítás során visszaállítják a barokk homlokzati képet.

A Körmendy-palotába kerül a főegyházmegyei gyűjtemény egy része, itt korszerű műtárgytároló rendszert is kialakítanak. A Tejfalussy-ház lépcsőházában értékes festés található, ezt is rendbe fogják hozni. Itt is kialakítanak egy közösségi teret. A ferences épületgyűttesben záróokház és záróokudvar lesz, míg a Szaléziánus emeleti részének kiállítási funkciója lesz. Megújul a Kisszeminárium is, a Simon-ház pedig a főegyházmegyei gyűjteménynek – a levéltári és könyvtári anyagnak – ad majd otthont. A piarista épületgyűttest a Szent Imre-templommal funkcionálisan is megújítják, itt kerül sor egy pasztorális központ kialakítására. A Szentháromság-szobor és a Szent Benedek-hegyre vezető útvonal is megszépül. Nagy hangsúlyt helyeznek a beruházás során a kertek kialakítására. A várvilágítás takarékos, fenntartható, programozható és szabályozható lesz.

Vörös Tamás főépítész újságírói kérdésre azt is elmondta, hogy az Szent Mihály-főszékesegyház Szirmay Antal által festett falképei valószínűleg nincsenek már meg, ezeket festették át a hetvenes években. 2023-ra olyan állapotba szeretnék hozni a székesegyházat, hogy ott liturgiát lehessen tartani, ezért kapnak védőréteget a falfestmények. Azokat a tárgyakat, melyeket kiemelve az épületből, restaurálás után a főegyházmegyei gyűjteményben fogják elhelyezni. Udvardy György veszprémi érsek ehhez azt is hozzátette, hogy a székesegyháznak a híresztelések ellenére nincs „Mindszenty-oltára”. Mindszenty József veszprémi püspökként kilenc hónapot töltött a városban, ennek során misézett a főszékesegyház oltáránál, ahogyan elődei és utódai is. A tervek szerint a két oldalhajó oltáiraiban ereklye befogadására alkalmas modult alakítanak ki, ide a reményeik szerint később Mindszenty bíboros és Bódi Mária Magdolna ereklyéit fogják majd elhelyezni.

A munkálatokról a veszprémi várnegyed megújulásának hivatalos Facebook-oldalán folyamatosan lehet tájékozódni.

Baranyai Béla
Fotó: Lambert Attila;
Veszprémi Főegyházmegye

HÍREK KÉPEKBEN

• **Június 11-én Wrocławban boldoggá avatták a Szent Erzsébet Nővérek Kongregációja tíz tagját, akiket a második világháború idején szovjet katonák öltek meg. A szertartáson többek közt magyarországi Erzsébet-nővérek is részt vettek.**

• **A Szombathelyi Egyházmegyei Karitásznardai tábora a nyári szünet kezdésével ismét megnyitotta kapuit. A hagyományos táborozó szentmisét június 21-én tartották, Székely János megyéspüspök vezetésével.**

• **A Szent Gellért Katolikus Iskolai Főhatóság (SZEKIF) tartozó hetvenhat óvoda, általános iskola és középiskola pedagógusai közül 550-en vettek részt a Kiss-Rigó László szeged-csanádi püspök által celebrált tanévzáró Te Deum-szentmisén a Szent Gellért Fórum rendezvénycsarnokában június 21-én.**

Imanap Indiában

Szent Devasahayam közbenjárását kéri a családokért

Az indiai latin rítusú katolikus egyház országos ima- és hálaadó napot szervezett június 24-én, Jézus Szentséges Szívének ünnepén, hogy tisztelegjenek a Vatikánban május 15-én szentté avatott Devasahayam Lázár Pillai, India első laikus katolikus szentje előtt, valamint felajánljanak minden indiai családot Jézus Szent Szívének.

Az imanapot a szent sírjánál, Tamilnádu államban, a kottari Xavéri Szent Ferenc-templomban rendezték meg, az Indiai Katolikus Püspöki Konferencia (CCBI) alelnöke, George Antonysamy madras-mylaporei érsek vezetésével. Anil Joseph Couto, Új-Delhi érseke, az indiai püspöki konferencia főtitkára Nazarene Soosai kottari püspökkel és Annie Kuttikadu nővérrel, a Szeplőtelen Szűz Mária Nővéreinek (SMI) tagjával együtt énekelték a zsoltárokat.

John Kulandai atya, Devasahayam szenttéavatási ügyének helyettes posztulátora olvasta az evangéliumot, a homíliát pedig Oswald Gracias bíboros, Mumbai érseke mondta.

A Szent Devasahayamhoz szóló különleges fohászt Thomas J. Netto trivandrumi érsek mondta el, miközben a kórus litániát énekelt Szent Devasahayamhoz, közbenjárásáért könyörögve.

Yesu Karunanidhi atya, a püspöki kar biblikus bizottságának főtitkára az India különböző részeiről érkező hét katolikus hívóval vezette a hívek imáit hindi, tamil, malajálam,

kannada, telugu, bengáli és badaga nyelven. Filipe Neri Ferro bíboros, a püspöki konferencia elnöke, Goa és Daman érseke ajánlotta fel ünnepélyesen India minden családját Jézus Szent Szívének.

A záróimát Antony Pappusamy manduráji érsek mondta el, majd Leopoldo Girelli érsek, India apostoli nunciusa ünnepélyes eucharisztikus áldásban részesítette a résztvevőket.

A latin rítusú katolikus egyház százharminckettő egyházmegyéjét és tízenyolc millió hívót számlál Indiában.

Devasahayam Lázár Pillai, születési nevén Nilakandan Pillai (született: Nattalam, 1712. április 23., elhunyt: Aralvaimozhi, 1752. január

14.), indiai hivatalnok volt Travancore királyának udvaránál. Katonák ölték meg, mert áttért a keresztény hitre.

Forrás: Fides Fordította: Ballán Sárközi Jáhel Fotó: licas.news

Krisztus szándéka az életünkben

Te Deumot és diplomaosztót tartottak a pécsi székesegyház felszentelésének 131. évfordulóján

A Pécsi Püspöki Hittudományi Főiskola (PPHF) június 22-én, a pécsi székesegyház felszentelésének 131. évfordulóján tartotta a 2021/22-es akadémiai évet lezáró diplomaosztó ünnepségét. Ez alkalmából hálaadó Te Deum-szentmisét mutatott be Felföldi László megyéspüspök, jelen volt Kovács Gusztáv, a PPHF rektora, továbbá Lengvárszky Attila, a Pécsi Tudományegyetem rektori kabinetvezetője is.

A főpásztor a végzős hallgatókhoz fordulva a két jeles ünnep gazdagságát kapcsolta össze elmélkedésében. Beszédében rámutatott: a templomszentelési évfordulón a kőből épült, látható szentély, Isten és ember kegyelmi kapcsolatának csodálatos jelképe és színhelye előtt tisztelgünk. De a templom épülete önmagában kevés, csupán csak kő.

Az Isten és ember kegyelmi kapcsolatát jelképező szentélyt a saját életünkben nekünk kell felépítenünk.

A keresztény ember küldetése, feladata, hogy megtalálja azokat az embereket a személyes életében, akikkel élő templomot, közösséget, egységet tud teremteni. Ez Jézus parancsa, akarata és vágya – emelte ki a megyéspüspök. Ha ezt nem tesszük meg, hiábavaló a kőből épült templom, hiába a diploma, mely a világnak ugyan megfelel, de Krisztus egyházában nem ér semmit, ha nem értettük meg, mi Krisztus szándéka az életünkben.

A keresztény embernek nem elég jónak lennie, bűntelen életre törekednie; ez kevés. A keresztény életnek gyümölcsöt kell teremnie. Mi a gyümölcs? – tette fel a kérdést a főpásztor. – Ami másokat, ezáltal pedig minket is épít. Az emberi kapcsolat a gyümölcs, a közösség, amit segítünk, amit munkálunk mások életében, hogy teljessé váljanak.

„Ezen a szentmisén értetek és mindazokért imádkozom – hogy megkapják életük személyes küldetését, megteremjék jó gyümölcsüket –, akik csöndben a háttérben tevékenykedtek: a hallgatótársakért, a családokért, a barátokért, a tanárokkért” – zárta ünnepi beszédét Felföldi László. A liturgia végén közösen elimádkozták a *Te Deumot*, az egyház legrégebbi magasztaló, hálaadó énekét, majd a szentmise főpásztori áldással zárult.

Az ünnepelés folytatásaként Kovács Gusztáv, a Pécsi Püspöki Hittudományi Főiskola rektora köszöntötte az intézmény végzőseit, tanárait és hallgatóit. Megköszönte az egyházmegyei hivatal és Felföldi László megyéspüspök személyes támogatását, ami hozzájárult a főiskola fejlődéséhez, az álmok megvalósításához.

Kovács Gusztáv elmondta: a hittudományi főiskolán kiemelten kezelik a szolidaritás kultúrájának folyamatos művelését, ezért választották az intézmény nagyköveti posztjára Bőjte Csaba OFM ferences szerzetest és Fodor Réka missziós orvost, az Afréka Alapítvány vezetőjét, akik – mint fogalmazott – a teológiát gyakorlati feladatokra fordítják, mintegy mintát adva a hallgatók számára.

Ezt követően került sor a kiemelkedő munkavégzés elismerésére; a

díjakat Kovács Gusztáv rektor adta át. Koppenbachi Vilmos-díjat kapott a főiskola egyházi, oktatási, tudományos és társadalmi céljainak elérése érdekében a szoros és gyümölcsöző kapcsolat kialakításában kulcsszerepet játszó Miseta Attila, a Pécsi Tudományegyetem rektora és Lengvárszky Attila rektori kabinetvezető, akik nagy nyitottsággal és kitartással építették és gondozták az együttműködés útjait. „Az év oktatója” elismerésben részesült kiemelkedő oktatói munkájáért és a tehetséggondozás területén elért eredményeiért Kvanduk Frigyes főiskolai tanár, általános helynök. „Az év kutatója” elismerést vehette át kiemelkedő kutatói és publikációs munkájáért Ragadics Tamás. „Főiskolai közösségért” elismerést ítélték a közösségi élet területén vég-

zett tevékenységéért Szakmári Eszter végzős hallgatónak. A rektor saját hatáskörben elismerő oklevelet adományozott az oktatás és kutatás háttéradatainak ellátása érdekében végzett kiemelkedő munkája elismeréséül Szücs Petra, a Pécsi Püspöki Hittudományi Főiskola főtitkára számára.

A díjátadást követően Kovács Gusztáv átnyújtotta Fodor Réka részére a nagyköveti megbízásról szóló oklevelet. Az eddig kilenc afrikai misszióban dolgozó orvos az elismerés átvételét követően annak az öröme is hangot adott, hogy Pécs városában jelenleg nigériai lelkipásztorok és világi hallgatók orvos-, illetve nővérjelöltként folytatnak tanulmányokat.

„Rászedtél, Uram! S én hagytam, hogy rászedj.” (Jer 20, 7) A Jeremiás

proféta könyvéből származó, a hallgatók által magukénak vallott szentírás részét már Szakmári Eszter tolmácsolta. A PPHF-en idén végzett hallgatók képviselőiben köszönetét fejezte ki a közösen megélt jó és rossz dolgokért is, amelyek egyaránt segítettek fejlődésüket. Mint fogalmazott, a diploma csapatmunka. A hallgatótársak, a barátok, a család türelme, szeretete is kísérték őket útjukon, de a legnagyobb köszönet és hála Istennek illeti.

Az ünnepség a végzősök fogadalmatételével, majd a diplomák átadásával zárult. A 2021/22-es akadémiai év zárásaként a Pécsi Püspöki Hittudományi Főiskolán tízenkilenc hallgató vette át diplomáját.

Forrás: Pécsi Egyházmegye Fotó: Hegyi László